

วิชฺนโฮโมดีอุส - วิชฺนทิศทางไทย

โดย

สุวินัย ภรณวลัย

(ประธานยุทธศาสตร์วิชาการ สถาบันทิศทางไทย)

วิชั่นโฮโมดีอุส - วิชั่นทิศทางไทย

โดย

สุวินัย ภรณวลัย

(ประธานยุทธศาสตร์วิชาการ สถาบันทิศทางไทย)

พิมพ์โฆษณาครั้งนี้ได้รับอนุญาต

จากเจ้าของลิขสิทธิ์ตามกฎหมายแล้ว

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

และพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ. 2558

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง : พฤศจิกายน 2562

จัดพิมพ์โดย

ชมรมมังกรธรรม

www.dragon-press.com

[email. dragon-press@hotmail.com](mailto:dragon-press@hotmail.com)

โทร. 089-2629549

วิชั่นโฮโมดีอุส

สามวาระใหม่แห่งอนาคต

ในอดีต วาระสูงสุดของมนุษยชาติ คือ การเอาชนะความอดอยาก
เอาชนะโรคระบาด และเอาชนะความรุนแรง (จากสงครามต่างๆ)

ปัจจุบัน ถือได้ว่ามนุษยชาติได้เอาชนะ 3 อุปสรรค (ความอดอยาก
โรคระบาด และความรุนแรงจากสงคราม) ได้แล้วโดยพื้นฐาน

เพราะในปัจจุบัน คนตายจากโรคอ้วนมากกว่าตายจากความ
หิวโหย คนแก่ตายมากกว่าเป็นโรคติดเชื้อมากขึ้น อีกทั้งคนยังเสียชีวิตจากการ
ฆ่าตัวตายและอุบัติเหตุรถยนต์มากกว่าถูกฆ่าตายในสงครามหรือถูกฆาตกรรม

ด้วยเหตุนี้ วาระสูงสุดอันใหม่ของมนุษยชาติที่จะเข้ามาแทนที่
วาระเก่าในอดีตจึงได้แก่

(1) วาระการเอาชนะความแก่ชราและความตาย (โครงการอมตะ)
ด้วยการปฏิวัติเทคโนโลยีชีวภาพ

เพราะมองว่าความตายและความแก่ชราเป็นแค่ปัญหาทางเทคนิค
ที่แก้ไขได้ไม่ช้าก็เร็ว ต่อไปคนจะไม่สนใจปัญหาความไม่เท่าเทียมอีกแล้ว แต่
จะหันมาหมกมุ่นเรื่องความเป็นอมตะ ไม่แก่ไม่ตายแทน

หรือการมี “ชีวิตที่ไม่มีวันหมดอายุ” โดยพึ่งพา วิศวกรรมชีวภาพ
(biological engineering), วิศวกรรมไซบอร์ก (cyborg engineering) และ
วิศวกรรมสิ่งมีชีวิตอนินทรีย์ (engineering of non-organic beings)

(2) วาระการเข้าถึงความสุขความเพลิดเพลินตลอดไปด้วยการควบคุมสภาวะทางชีวเคมีในร่างกายของคนเรา

เพราะเชื่อว่าความสุขคือความพอใจ ซึ่งหลักคิดแบบวัตถุนิยมเชื่อว่าสามารถเข้าถึงความสุขหรือความพึงพอใจอย่างยั่งยืนได้โดยผ่านการปรับเปลี่ยนชีวเคมีของคนเราด้วย “ยาวิเศษ” กับทำวิศวกรรมร่างกายและจิตใจของคนเราขึ้นมาใหม่

เหมือนอย่างที่เป็นอดีต การสูบกัญชาทำให้รู้สึกสุขสงบชั่วคราว เสพโคเคนและยาบ้าทำให้คึกคักชั่วคราว ยาไอทำให้เคลิบเคลิ้ม ยาแอลเอสดีทำให้หลอน เป็นต้น

(3) วาระการอัปเดตโฮโมเซเปียนส์ให้เป็นโฮโมดีอุส (มนุษย์เทพ) หรืออภิมนุษย์ โดยผ่าน วิศวกรรมจิตใจมนุษย์กับเทคโนโลยีชีวภาพ

มนุษย์เซเปียนส์สัมพันธ์กับสัตว์อื่นๆ อย่างไร ต่อไปมนุษย์ดีอุสก็จะปฏิบัติต่อเซเปียนส์อย่างนั้นเช่นกัน

การผลักดันสามวาระใหม่ของมนุษยชาติได้เริ่มต้นขึ้นแล้วอย่างช้าๆ และไม่น่ามีใครสามารถยับยั้งทิศทางของสามวาระใหม่นี้ได้ เพราะ สามวาระใหม่นี้จะเป็นกลไกผลักดันเศรษฐกิจอนาคตให้ขับเคลื่อนต่อจากนี้ การหยุดยั้งสามวาระใหม่นี้ จะนำไปสู่การพังทลายของเศรษฐกิจและสังคมของชาวโลกไปพร้อมๆ กัน

มันชัดเจนเหลือเกินว่า แรงผลักดันเศรษฐกิจและสังคมแบบทุนนิยมคือ ตัณหาหรือความทะยานอยาก (欲望)

ในช่วงสามร้อยปีที่ผ่านมา พร้อมๆ ความสำเร็จในการทำให้สมัยใหม่ (modernization) ที่รุดหน้าอย่างก้าวกระโดด จนสามารถแก้ปัญหาความอดอยาก โรคระบาด และความรุนแรงจากสงคราม ที่เคยเป็นตัวการใหญ่ที่ทำให้ประชากรของสังคมในอดีตก่อนยุคสมัยใหม่ตายไปคร่าวละ 25-50% ของจำนวนประชากรทั้งหมด ... ลุล่วงไปอย่างได้ผล

อุตสาหกรรมการเกษตร, อุตสาหกรรมยา/การแพทย์ และ

อุตสาหกรรมอาวุธสงคราม คือสามอุตสาหกรรมที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจทุนนิยมให้เติบโตอย่างต่อเนื่อง ตามมาด้วยอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก

จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่โลกทัศน์แบบวัตถุนิยม บูชาเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์เชิงประจักษ์จะครองโลกและครอบงำความคิดของผู้มีอำนาจในระบบทุนนิยม รวมทั้งมวลชนซึ่งเสพบริโภคสินค้าและบริการที่ระบบทุนนิยมป้อนให้

ในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคเปลี่ยนผ่านอำนาจจากมนุษย์ไปสู่ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อเข้าสู่ยุค Dataism (ยุคเดตานิยม) เติมรูปแบบที่จะมาแทนที่ยุคทุนนิยม

มันไม่ใช่เรื่องแปลกที่โครงการ Homo Deus จะถือกำเนิดขึ้นมาเพื่อผลักดันสามวาระใหม่ของมนุษยชาติหลังจากนี้ นั่นคือ

(1) โครงการชะลอแก่ชะลอตาย ด้วยการปฏิวัติเทคโนโลยีชีวภาพเพื่อยืดอายุขัยมนุษย์ถึง 150-500 ปี โดยไม่แก่

(2) โครงการให้ความสุขทางชีวเคมีแก่มนุษย์ทั่วโลก โดยเริ่มจากการให้ทานยาแก้โรคซึมเศร้า และโรคทางจิตเวชและจิตเภทอื่นๆ ต่อไปคงมุ่งพัฒนายาที่กินแล้วมีความสุขหรือความพึงพอใจ

(3) โครงการอัปเกรดความสามารถมนุษย์จนมีความสามารถเฉกเทพเจ้าในตำนาน เริ่มจากอัปเกรดความงามผ่านธุรกิจศัลยกรรมเพื่อความงาม ต่อไปจะพัฒนาธุรกิจตัดต่อพันธุกรรมตามหลักสัพพันธุศาสตร์ (優生学 eugenics) รวมทั้งธุรกิจที่เชื่อมประสาทสมองมนุษย์เข้ากับปัญญาประดิษฐ์

นี่คือคัมภีร์มนุษย์ปุถุชนที่อยากหนีทุกข์ที่เกิดจากการแก่ การเจ็บป่วย และการตาย ด้วยวิธีการแบบวัตถุนิยมสุดโต่ง แล้วใช้ “อภิตัณหา” นี้ผลักดันกลไกทางเศรษฐกิจให้ขยายตัวต่อเนื่องไม่มีวันสิ้นสุดนั่นเอง

แต่ลึกๆ แล้ว คนที่ต้องการไม่แก่ไม่ตายจริงๆ คือคนแบบ จินซีฮ่องเต้ในอดีตที่มีอำนาจอยู่ในมือตัวเอง ถ้าเป็นสมัยนี้คือคนกลุ่มน้อยที่มี

อำนาจเงิน หรืออำนาจชื่อเสียง หรืออำนาจทางการเมืองอยู่ในมือ

การเอาชนะอภิสิทธิ์ด้วยแนวทางแบบวัตถุนิยมนี้ ไม่มีทางชนะได้อย่างแท้จริงหรอก มีแต่จะนำนรกและหายนะมาสู่มนุษยชาติเท่านั้น ผ่านคำสาปเรื่องดีอุส

2

คำสาปเรื่องดีอุส : อ่านอนาคตของดีอุส จากอดีตของเซเปียนส์

ประโยชน์สูงสุดที่เราได้จากการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ มิใช่เอาไว้อำนาจ
ทำนายอนาคต แต่เอาไว้เพื่อปลดปล่อยตนเองให้เป็นอิสระก็จริง

แต่เราสามารถทำนายอนาคตของดีอุสได้ จากการศึกษาอดีตของ
เซเปียนส์

ถ้าบรรพบุรุษของดีอุสแยกตัวออกจากบรรพบุรุษของเซเปียนส์ผ่าน
สุพันธุศาสตร์ (eugenics) ที่อัปเกรดมนุษย์จนมีความสามารถเฉียดเจ้าใน
ตำนานเทพกรีกหรือตำนานเทพฮินดู ในอนาคตอีกไม่กี่ร้อยปีข้างหน้า

ดีอุสจะรู้สึกต่อเซเปียนส์และปฏิบัติต่อเซเปียนส์เช่นไร?

เราสามารถฟันธงได้ล่วงหน้าเลยว่า ดีอุสคงมองเซเปียนส์ รู้สึกต่อ
เซเปียนส์และปฏิบัติต่อเซเปียนส์ เหมือนอย่างที่เขาเปียนส์มองลิงชิมแปนซี
รู้สึกต่อชิมแปนซี และปฏิบัติต่อชิมแปนซีนั่นเอง !!

เพราะต้องไม่ลืมว่า แค่เมื่อ 6 ล้านปีก่อน บรรพบุรุษของเซเปียนส์
เพิ่งแยกขาดจากบรรพบุรุษของชิมแปนซีและวานรอื่นๆ มาหมาดๆ เท่านั้น
เอง

ในอนาคตอันใกล้สักหน่อย ในยุคที่ดีอุสครองโลก เหมือนอย่างยุค

ที่เซเปียนส์ครองโลก หรือยุคแอนโทรโปซีน (Anthropocene) อย่างยุคปัจจุบัน

ถ้าดีอุสไม่ขจัดเซเปียนส์จนแทบหมดไปจากโลกนี้ เหมือนอย่างที่เซเปียนส์เคยกำจัด โฮโม อีเล็กตัส หรือโฮโม นิแอนเดอร์ธัลไปแล้วเพื่อครองโลก ดีอุสก็อาจเอาเซเปียนส์มาเป็นสัตว์เลี้ยงของตนเพื่อใช้งานบางอย่างก็ได้ เพราะที่ผ่านมาเซเปียนส์ก็เคยทำแบบนี้กับสัตว์ใหญ่อื่นๆ มาแล้วเช่นกัน

ในยุคเซเปียนส์ครองโลกอย่างยุคปัจจุบัน เรามีสุนัขบ้านมากกว่า 400 ล้านตัว แต่มีหมาป่าแค่ 200,000 ตัวกระจายอยู่ทั่วโลกเท่านั้น

เรามีสิงโตแค่ 40,000 ตัว เมื่อเทียบกับแมวตามบ้าน 600 ล้านตัว

เรามีเพนกวิน 50 ล้านตัว แต่มีไก่ 20,000 ล้านตัว

เรามีควายแอฟริกัน 900,000 ตัว แต่มีวัวเลี้ยง 1,500 ล้านตัว

ความเห็นอกเห็นใจอย่างลึกซึ้งกับความโหดร้ายอย่างสุดขีดคือ อารมณ์ความรู้สึกของเซเปียนส์ที่เด่นชัดมาก

อารมณ์ความรู้สึกของดีอุสจึงไม่น่าต่างไปจากเซเปียนส์เท่าไรนัก โดยเฉพาะด้านที่โหดร้ายอย่างเลือดเย็นของเซเปียนส์ และด้านที่ฉลาดเฉลียวเพื่อบำเรอกิเลสของตนเองของเซเปียนส์

คนเราไม่ได้มีชีวิตอยู่ในยุคสมัยของตนเท่านั้น แต่คนเรายังพ่วงเอาประวัติศาสตร์ติดตัวไปกับตนเองด้วย

เกอเธ่ กวีชาวเยอรมันเคยกล่าวว่า

“ผู้ที่ไม่สามารถเชื่อมโยงตัวเองเข้ากับประวัติศาสตร์ในรอบสามพันปีได้ ผู้นั้นจะต้องหาเข้ากินค่าตลอดไป”

จะเป็นเรื่องน่าเศร้าเพียงไหน หากคนเราเป็นได้แค่ “คนหาเข้ากินค่าตลอดไป” แม้ว่าจะได้เงินเดือนที่สูงมากแค่ไหนก็ตาม เพียงเพราะผู้นั้นไม่รู้จักรากเหง้าทางประวัติศาสตร์ของตัวเองและเพียงเพราะผู้นั้นไม่สามารถเชื่อมโยงตัวเองเข้ากับประวัติศาสตร์ในรอบสามพันปีหรือนานกว่านั้นได้

ในทัศนะของผม การบูรณาการตัวเองเข้ากับประวัติศาสตร์ในรอบหลายแสนปีของเซเปียนส์ จึงเป็นหนทางเดียวที่จะทำให้คนเรากลายเป็นมนุษย์ที่แท้ได้จริง และสามารถเป็นอิสระจาก “คำสาปเรื่องดึกอัส” ในอนาคตได้

นี่เป็นหนทางเดียวที่จะทำให้คนเราเป็นอะไรที่มากกว่า “ลิงเปลือย” ที่อุตริ ริใส่เสื้อผ้า เล่นโทรศัพท์มือถือ เพราะไร้ความคิด คิดไม่เป็น ไม่รู้จักตนเอง ยังไม่ตื่นรู้เพราะหาคุณค่าความหมายที่แท้จริงของชีวิตตนเองไม่เจอ

คนเราอาจมีชีวิตรอบโลกนี้ได้แค่ไม่กี่สปีก็จริง แต่ถ้าคนผู้นั้นสามารถเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ของเซเปียนส์นับแสนปีเข้ากับประวัติศาสตร์แห่งจิตใจของผู้นั้นจนเป็นหนึ่งเดียวได้ นั่นก็หมายความว่า คนผู้นั้นได้มีอายุเป็นแสนๆ ปีมาแล้ว

ยิ่งถ้าคนผู้นั้นสามารถฝึกฝนตน บำเพ็ญเพียรทางจิต ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงตัวเองเข้ากับประวัติศาสตร์ของจักรวาลนับล้านๆ ปี จนกระทั่งสามารถเป็นหนึ่งเดียวกับประวัติศาสตร์ของธรรมจิต (Spirit) ที่เป็นมหาสุญญตาได้ นั่นก็หมายความว่า คนผู้นั้นได้มีอายุยั่งยืนเทียบเท่าจักรวาลหรือฟ้าดิน

เขาคือมนุษย์ที่กลายเป็นฟ้าหรือพระเจ้า เขาจะเป็นทั้งมนุษย์ที่สมบูรณ์และพระเจ้าในร่างคนโดยสมบูรณ์

นี่แหละคือโลกของพระโพธิสัตว์ และเป็นวิถีของพระโพธิสัตว์ มิใช่โลกในคำสาปอย่างโลกของดึกอัส

ยูวัล โนอาห์ แฮรารี ผู้เขียนหนังสือ Sapiens : A Brief History of Humankind (2014) อันโด่งดังกล่าวว่า เซเปียนส์เป็นเรื่องราวของสัตว์ที่กลายเป็น “พระเจ้า”

ผมจะลองเล่าเรื่องราวของเซเปียนส์ จากมุมมองของจิตวิวัฒน์ เพื่อเสริมต่อสิ่งที่ขาดหายไปในหนังสือเล่มนี้ของยูวัล ที่นำเสนอโดยใช้

มุมมองของวัตถุนิยมประวัติศาสตร์เชิงบูรณาการเป็นหลัก (แต่ไม่ใช่แบบลัทธิมาร์กซ์ที่หมกมุ่นแต่เรื่องการต่อสู้ทางชนชั้น)

เอกภพของเราเกิดขึ้นเมื่อ 13,500 ล้านปีที่แล้วจากปรากฏการณ์บิกแบง (เรื่องราวของฟิสิกส์)

สามแสนปี หลังเหตุการณ์บิกแบง สสารและพลังงานเริ่มรวมตัวกันเป็นโครงสร้างเชิงซ้อนที่เรียกว่า อะตอม ซึ่งรวมตัวกันเป็นโมเลกุล (เรื่องราวของเคมี)

3,800 ล้านปีที่แล้ว บนโลกใบนี้ โมเลกุลได้รวมตัวกันก่อรูปเป็นโครงสร้างที่พิเศษและซับซ้อนเรียกว่า สิ่งมีชีวิต (เรื่องราวของชีววิทยา)

ประมาณ 70,000 ปีมาแล้ว สิ่งมีชีวิตในสปีชีส์ โฮโมเซเปียนส์ เริ่มก่อรูปโครงสร้างสังคมที่ประณีตมากขึ้นไปอีก เรียกว่า “วัฒนธรรม” ต่อมาพัฒนาการทางวัฒนธรรมของเหล่านมนุษย์ทั้งหลายมีชื่อเรียกว่า “ประวัติศาสตร์”

มนุษย์เราดำรงอยู่บนโลกนี้เป็นเวลานานก่อนที่จะเกิดประวัติศาสตร์ขึ้น คือ สามารถย้อนกลับไปได้ถึง 2.5 ล้านปีเลยทีเดียว เพียงแต่ตอนนั้นมนุษย์ไม่ได้มีลักษณะอะไรที่โดดเด่นจนแตกต่างไปจากสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ที่อยู่มากมายในสภาพแวดล้อมเดียวกัน

มนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เป็นเพียงสัตว์ที่ไม่ได้สำคัญและไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากไปกว่าลิงกอริลลาเลย

นักชีววิทยาแบ่งสิ่งมีชีวิตออกเป็นสปีชีส์ โดยที่สปีชีส์ต่างๆ จะรวมกันอยู่ภายใต้ “สกุล” และกลุ่มต่างๆ ของสกุลจะจัดอยู่ใน “วงศ์”

ถ้ากล่าวตามนี้ เซเปียนส์ก็เป็นแค่สมาชิกของวงศ์หนึ่งในอาณาจักรสัตว์เช่นกัน หาใช่ “สัตว์ประเสริฐ” ตั้งแต่แรกกำเนิดไม่

ตัวตนที่แท้จริงทางชีววิทยาของเซเปียนส์หรือของคนเรา คือสัตว์ที่เป็นสมาชิกของวงศ์ที่เรียกว่า วานรย์ยักษ์ (great apes) ญาติใกล้ชิดที่สุดของเรายังมีชีวิตอยู่ ได้แก่ ชิมแปนซี กอริลลา และอูรังอุตัง โดยที่ชิมแปนซี

มีความใกล้ชิดกับเรามากที่สุด

แค่ราวๆ 6 ล้านปีก่อนเท่านั้นเองที่บรรพบุรุษของพวกเรา แยก
ขาดจากบรรพบุรุษของชิมแปนซีและวานรอื่นๆ เท่านั้นเอง

เซเปียนส์ครองโลกได้อย่างไร

หากพิจารณาจากในแง่เชาว์ปัญญา เมื่อล้านปีก่อน เซเปียนส์ก็เป็นสัตว์ที่ฉลาดที่สุดในบรรดาสัตว์ต่างๆ อยู่แล้ว แถมยังเป็นแชมป์โลกในด้านการสร้าง เครื่องมือ อีกด้วย

แต่ถึงกระนั้น เซเปียนส์ในเวลานั้นก็ยังเป็นเพียงสิ่งมีชีวิตที่ไม่สลักสำคัญใดๆ เลย และสร้างผลกระทบเพียงเล็กน้อยต่อระบบนิเวศที่ล้อมรอบตัวเองอยู่

ในเวลานั้น เซเปียนส์ยังขาดลักษณะประการที่สาม ที่นอกเหนือไปจากเชาว์ปัญญาและการสร้างเครื่องมือ เพื่อให้ครอบคลุมดาวเคราะห์ดวงนี้ได้

เมื่อตรวจสอบบันทึกประวัติศาสตร์ เรากลับไม่พบความเชื่อมโยงโดยตรงระหว่างเชาว์ปัญญาและความสามารถในการสร้างเครื่องมือของมนุษย์แต่ละคน กับอำนาจของสปิชีส์ของเราโดยรวม

เมื่อ 20,000 ปีก่อน โดยเฉลี่ยแล้ว เซเปียนส์ในสมัยนั้นมีเชาว์ปัญญาและทักษะการสร้างเครื่องมือดีกว่าเซเปียนส์เฉลี่ยในปัจจุบันเสียอีก... ในเรื่องของการเอาชีวิตรอด

แต่แม้กระนั้น เซเปียนส์เมื่อ 20,000 ปีก่อนก็ยังอ่อนแอกว่าเซเปียนส์ในปัจจุบันมากนัก

ปัจจัยประการที่สามที่ทำให้เซเปียนส์ครองโลกใบนี้ได้ คือ

“ความสามารถที่จะเชื่อมต่อกันมากมายเข้าด้วยกัน” แม้สมองของคนปัจจุบันดูเหมือนจะเล็กกว่าสมองของเซเปียนส์เมื่อสองหมื่นปีที่แล้วก็ตาม มนุษย์ในทุกวันนี้เป็นใหญ่บนดาวเคราะห์ดวงนี้อย่างสมบูรณ์ ھاใช่เพราะคนแต่ละคนฉลาดเหนือกว่าสัตว์ต่างๆ มาก หรือเพราะมีนิ้วที่แคล่วคล่องว่องไวกว่าชิมแปนซีหรือหมาป่า แต่เพราะเซเปียนส์เป็นสปีชีส์เพียงหนึ่งเดียวบนโลกนี้ที่มีความยืดหยุ่นมากพอจะร่วมมือกันแบบกลุ่มคนจำนวนมากได้ต่างหาก (หน้า 186)

มดและผึ้งเรียนรู้ที่จะร่วมมือเป็นกลุ่มก้อนนานนับล้านๆ ปีก่อนเซเปียนส์ก็จริง แต่ความร่วมมือของมดและผึ้งขาดความยืดหยุ่น จึงไม่สามารถออกแบบระบบสังคมขึ้นใหม่ชั่วข้ามคืน และไม่สามารถรับมือกับภัยคุกคามใหม่ๆ หรือโอกาสใหม่ๆ ได้ ไม่เหมือนเซเปียนส์

สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่อยู่กันเป็นสังคมอย่างช้างและชิมแปนซีร่วมมือกันได้อย่างยืดหยุ่นมาก แต่พวกมันทำเช่นนั้นได้แค่เพียงกลุ่มเล็กๆ บนความคุ้นเคยส่วนตัวเท่านั้น

มีแค่เซเปียนส์เท่านั้นที่สามารถร่วมมือกันอย่างยืดหยุ่นมากๆ ในหมู่คนแปลกหน้าโดยไม่จำกัดจำนวน

ความสามารถอย่างเป็นรูปธรรมแบบนี้เองที่ใช้อธิบายเรื่องความเป็นเจ้าผู้ครองดาวเคราะห์โลกของเซเปียนส์ได้ มิใช่คำอธิบายด้วย“วิญญูณอันเป็นนิรันดร์” ตามคำตอบแบบเอกเทวนิยมดั้งเดิม (หน้า 146)

หนังสือ Homo Deus แหลมคมยั้งเมื่อเสนอว่า

การปฏิวัติเกษตรกรรม ทำให้เกิดศาสนาแบบเทวนิยม

แต่การปฏิวัติวิทยาศาสตร์ก็ให้กำเนิดศาสนาแบบมนุษยนิยม ซึ่งมนุษย์ได้เข้ามาแทนที่เทพเจ้าทั้งหลายในฐานะที่เป็นศูนย์กลางของตัวตน (หน้า 142)

ในหนังสือ Homo Sapiens กล่าวว่าการพัฒนาประวัติศาสตร์

ของเขเปียนส์มาจากการปฏิบัติ 3 ครั้ง คือ

- (1) “การปฏิบัติการรับรู้” ที่ทำให้เกิดภาษา
- (2) “การปฏิบัติเกษตรกรรม” ที่ทำให้เกิดศาสนาแบบเทวนิยม
- (3) “การปฏิบัติวิทยาศาสตร์” ที่ทำให้เกิดศาสนาแบบมนุษยนิยม

ในรูปของอุดมการณ์เสรีนิยม, คอมมิวนิสต์ (สังคมนิยม) และลัทธินาซี

จะเห็นได้ว่า ผู้เขียน Homo Sapiens และ Homo Deus ได้ใช้มรรควิธีของ “ทฤษฎีวิวัฒนิยมประวัติศาสตร์” แบบเดียวกับมาร์กซ์ แต่ในรูปแบบที่อับเกรดกว่า และตัดเรื่องการต่อสู้ทางชนชั้นออกไปในฐานะที่เป็นแรงขับเคลื่อนทางประวัติศาสตร์เท่านั้นเอง

ในการปฏิบัติเกษตรกรรม... มนุษย์ได้ “ปิดปาก” สัตว์และพืชในป่า ซึ่งต่างจากยุคก่อนที่มนุษย์ยังสื่อสารกับสัตว์ป่าและพืชในป่าได้ เพราะมนุษย์ปฏิบัติความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสัตว์และพืชใหม่ โดยเอาสัตว์เลี้ยงและพืชเพาะปลูก เข้ามาทดแทนสัตว์ป่าและพืชในป่าแทบจะสิ้นเชิง

ในการปฏิบัติวิทยาศาสตร์... มนุษย์ได้ “ปิดปาก” เทพเจ้าด้วยเช่นกัน เหลือแค่การแสดงเดี่ยวนบนเวทีของมนุษย์เท่านั้น

ในอนาคตอันใกล้ การปฏิบัติปัญญาประดิษฐ์ที่กำลังเริ่มต้น... อัลกอริทึมจะเป็นฝ่าย “ปิดปาก” มนุษย์อย่างแน่นอน

ลัทธิอัลกอริทึมคือแนวคิดแบบทฤษฎีวิวัฒนิยมประวัติศาสตร์ที่สุดโต่งล่าสุด ในการใช้อธิบายชีวิตและวิวัฒนาการของสรรพสิ่ง

อารมณ์ความรู้สึกถูกกดทอนให้เป็นอัลกอริทึมทางชีวเคมี

สิ่งมีชีวิตก็คืออัลกอริทึม (หน้า 122)

การปฏิเสธการดำรงอยู่ของวิญญาณที่เป็นนิรันดร์แบบเอกเทวนิยมของนักวิทยาศาสตร์สายชีวภาพและสายวิวัฒนาการยังพอเข้าใจได้และยอมรับได้

แต่การสุดโต่งจนถึงขั้นปฏิเสธการดำรงอยู่จริงของจิต (consciousness) หรือจิตสำนึก ผมว่ามากเกินไป

เพราะคนพวกนี้มองว่าจิตเกิดจากปฏิกิริยาไฟฟ้าเคมีภายในสมองเท่านั้น (หน้า 155)

ทฤษฎีชีววิทยาในปัจจุบันไม่มองว่าความทรงจำ จินตนาการ และความคิดของคนเราอยู่เหนือเกินขอบเขตของวัตถุ (หน้า 161)

ทำให้สรุปแบบรวบรัดว่า ชีวิตเป็นแค่เรื่องของการประมวลข้อมูลเท่านั้น (หน้า 167)

การจะได้ประโยชน์จากการอ่าน Homo Sapiens, Homo Deus โดยสมบุรณ์ เราจะต้องรู้ทันข้อจำกัดเชิงญาณวิทยาของหนังสือเล่มนี้ที่ยึดติดอยู่กับกรอบทฤษฎีวิวัฒนิยมประวัติศาสตร์ และลัทธิลดทอนนิยมเชิงชีววิทยาให้ได้ก่อน

พลังของจิตวิสัยร่วม

เซเปียนส์ให้ความหมายแก่โลกผ่านเรื่องเล่าที่เป็นเรื่องแต่ง
แต่เซเปียนส์ยินยอมแลกความหมายกับอำนาจเพื่อเสพสุขในยุค
ทำให้ทันสมัย (modernization)

เนื่องจากมีแต่เซเปียนส์เท่านั้นที่สามารถใช้ภาษาเพื่อพิจารณา
ใคร่ครวญประสบการณ์ของพวกเขาในอดีตและการกระทำที่จะเกิดขึ้นใน
อนาคต

การที่เซเปียนส์ครองโลกได้เพราะมีแต่พวกเราเท่านั้นที่สามารถ
ร่วมมือกันอย่างยืดหยุ่นได้ในหมู่คนจำนวนมาก โดยตั้งอยู่บนความเชื่อของเรา
ในเรื่องระเบียบแบบแผนตามจินตนาการ ทำให้สามารถสร้างระบบราชการ
ที่เป็นการสร้างลำดับชั้นของมนุษย์ในการบริหาร การจัดการและการสั่งการ
จนเกิดเครือข่ายความร่วมมือในหมู่คนหมู่มากที่มั่นคงขึ้นมาได้... ทั้งนี้เพราะ
พวกเขาเชื่อในเรื่องเล่าเดียวกัน จึงทำตามกฎเดียวกันได้ ทั้งๆ ที่ชุดของกฎ
เหล่านี้ดำรงอยู่แค่ในจินตนาการของเราเท่านั้น แต่เรากลับเชื่อมั่นว่ามีอยู่
จริงและไม่อาจเอาชนะได้จุดเดียวกับแรงโน้มถ่วง (หน้า 200)

“ระเบียบแบบแผนตามจินตนาการ” เป็นความจริงแบบจิตวิสัย
ร่วม (intersubjective realities) ซึ่งเป็นความจริงที่ขึ้นอยู่กับการสื่อสาร
ในคนหมู่มาก

ซึ่งต่างไปจาก ความจริงแบบวัตถุวิสัย (objective realities) ที่ดำรงอยู่อย่างอิสระโดยไม่ขึ้นอยู่กับความเชื่อหรือความรู้สึกของเรา

และก็ไม่เหมือน ความจริงแบบจิตวิสัย (subjective realities) ที่ขึ้นอยู่กับความเชื่อและความรู้สึกเฉพาะตน

สิ่งที่สำคัญที่สุดในประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นเงิน หรือพระเจ้า (ศาสนา) หรือประเทศชาติ รวมทั้งคุณค่าแบบมนุษยนิยมของเรา ล้วนเป็นผลผลิตของความจริงแบบจิตวิสัยร่วมทั้งสิ้น... มิหนำซ้ำทั้งหมดนี้ล้วนเป็นแค่เรื่องที่แต่งขึ้นมา เพื่อทำให้ชีวิตเรามีความหมาย (หน้า 203)

ความจริงก็คือ ชีวิตของคนส่วนใหญ่จะมีความหมายก็แต่เพียงภายในเครือข่ายของ “เรื่องเล่า” ที่พวกเขาบอกเล่าให้คนอื่นฟังเท่านั้น

... ความหมายเกิดขึ้นเมื่อคนจำนวนมากถักทอเครือข่ายร่วมของเรื่องเล่าเข้าด้วยกัน

ผู้คนต่างตอกย้ำความเชื่อของกันและกัน จนเกิดเป็นวงจรหมุนรอบไปได้ตลอดกาล โดยที่แต่ละรอบของการยืนยันความเชื่อระหว่างกันก็จะกระชับสายใยของความหมายให้หนาแน่นมากขึ้นไปอีก จนผู้นั้นแทบไม่มีทางเลือกอื่นใดนอกจากต้องเชื่อตามสิ่งที่คนอื่นๆ ทุกคนเชื่อ

การเห็นอนิจจังของผู้มีปัญญารู้เท่าทันจิต คือการเฝ้าดูการปั่นสายใยแห่งความหมายและความเชื่อผ่านเรื่องเล่าตั้งแต่ในอดีต และเห็นการคลี่คลายตัวออกของสายใยเหล่านี้ด้วยจิตตั้งมั่น ปล่อยาว รู้เท่าทัน เพราะตระหนักได้ดีว่า สิ่งที่อยู่ร่วมกับสำคัญที่สุดในชีวิตของผู้คนในยุคหนึ่ง อาจเป็นความเหลวไหลไร้สาระอย่างที่สุดสำหรับผู้คนในอนาคตข้างหน้า

เพราะไม่ว่าผู้คนจะถักทอสายใยแห่งความหมาย เชื่อเรื่องเล่าที่ถักทอขึ้นอย่างหมดหัวใจแค่ไหน สักวันหนึ่งไม่ช้าก็เร็ว สายใยเหล่านั้นย่อมคลี่คลายออกจนได้อยู่ดี

เมื่อ 70,000 ปีก่อน เซเปียนส์ได้สร้างภาษาขึ้นมาเพื่อสร้างความจริงแบบจิตวิสัยร่วมที่ทรงพลังมากๆ จนทำให้เซเปียนส์ครองโลกใบนี้ได้

โลกกำลังก้าวไปสู่ยุคของดีอุส เมื่อเซเปียนส์หลงเชื่อเรื่องเล่าเกี่ยวกับดีอุส (มนุษย์เทพ) ที่ตนเองสร้างขึ้น จนมุ่งมั่นที่จะอัปเกรดตนเองจนกลายเป็นดีอุสจากเซเปียนส์ไปเป็นดีอุสในอนาคตข้างหน้า เมื่อนั้นความจริงแบบจิตวิสัยร่วม จะกลืนกินความจริงแบบจิตวิสัยและความจริงแบบชีววิทยาเข้าไปหลอมรวมกับ “ประวัติศาสตร์แห่งอนาคต”

ด้วยเหตุนี้ เรื่องเล่าเกี่ยวกับดีอุสจึงกลายเป็นอำนาจที่ทรงพลังที่สุดในโลกปัจจุบัน เพราะมีเทคโนโลยีชีวภาพกับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์หนุนหลัง

คนที่จะอ่านอนาคตได้ เข้าใจอนาคตได้ คือคนที่เข้าใจความสำคัญของพลังของจิตวิสัยร่วม และสามารถถอดรหัสเรื่องแต่งเกี่ยวกับดีอุสที่ให้ความหมายแก่นชั้นนำของโลกในปัจจุบันเท่านั้น

การมองการณ์ไกลของผู้นำจึงต้องมาจากดวงจิตที่เปิดกว้าง และปราศจากอคติใดๆ ในการเฝ้ามองความเป็นไปของสรรพสิ่ง

สายตาของผู้นำต้องไม่ขุ่นมัวเพราะถูกบดบังด้วยความมืดบอดของใจ

และวิสัยทัศน์ของผู้นำต้องไม่ถูกจำกัดเฉพาะสิ่งที่เห็นอยู่เบื้องหน้า รวมทั้งไม่ถูกจำกัดเฉพาะสิ่งที่ตามองเห็นเท่านั้น

เพราะมีหลายสิ่งหลายเรื่องเหมือนกันที่ผู้นำชั้นยอดต้องเห็นมันรับรู้มัน และเข้าใจมันด้วยใจของเขาตรงๆ โดยไม่ได้ผ่านกระบวนการคิด

คุณสมบัติอันนี้ ยากแก่การเลียนแบบ เพราะมันเป็นคุณสมบัติติดตัวของคนบางคนที่เกิดมาเพื่อเป็นผู้นำในทางใดทางหนึ่งเท่านั้น

ในแง่ของความยั่งยืน ผู้นำทางความคิดย่อมเหนือกว่าผู้นำทางธุรกิจหรือผู้นำทางการเมือง

แต่ผู้นำทางธรรมหรือผู้นำทางจิตวิญญาณที่แท้จริง ย่อมอยู่เหนือกาลเวลา

จึงเหนือกว่าผู้นำประเภทอื่นๆ ทั้งปวง

ข้อตกลงเรื่องความทันสมัยกับเทวทัศน์

หากความทันสมัยเริ่มต้นพร้อมๆ กับการปฏิวัติวิทยาศาสตร์ที่
เริ่มขึ้นเมื่อ 500 ปีก่อน

ความทันสมัยคือข้อตกลงอย่างหนึ่ง พวกเราทุกคนต้องลงนาม
ข้อตกลงนี้ตั้งแต่เกิดและจะมีผลบังคับชีวิตเราจบจนวันตาย

ข้อตกลงเรื่องความทันสมัยนี้ สรุปได้อย่างรวบยอดว่า “เซเปียนส์
ตกลงจะละทิ้งความหมายเพื่อแลกเปลี่ยนกับอำนาจ” (หน้า 273)

เพราะในอดีตก่อนเข้าสู่ความทันสมัย มนุษย์ต้องยึดมั่นถือนั่นใน
เรื่องความหมาย (ของพระเจ้าที่เป็นเจ้าที่กำหนดชีวิตเราภายใต้แผนการจักรวาล
อันยิ่งใหญ่) เพื่อเผชิญกับความทุกข์ยากจากความอดอยาก โรคระบาด และ
สงครามอย่างมีความหวังในชีวิตหลังความตายได้

พวกเขาต้องสร้างสวรรค์กับนรกผ่านเรื่องเล่าหรือเรื่องแต่งขึ้นมา
เป็นความเชื่อความศรัทธาให้ยึดถือเพื่อเผชิญความตายและความยากลำบาก
ในชีวิตได้อย่างไม่ไหวหวั่นและเปี่ยมความหมาย

แต่ความทันสมัยได้ปฏิเสธความเชื่อแต่โบราณข้างต้นของเซเปียนส์
อย่างสิ้นเชิง

... ชีวิตกลายเป็นไม่มีบทละคร ไม่มีคนเขียนบท ไม่มีผู้กำกับการ
แสดง และไม่มีผู้อำนวยรายการสร้างอย่างพระเจ้า ชีวิตจึงไม่มีความหมาย

ใดๆ เลยตามความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ที่ดีที่สุดที่เซเปียนส์มีในตอนนี้
เพราะแม้แต่จักรวาลเองก็ยังเป็นกระบวนการที่มีติดบอดและไม่มี
จุดมุ่งหมาย

ในสายตาของพวกทັນสมัยนิยม สิ่งต่างๆ แค่เกิดขึ้น เรื่องแล้ว
เรื่องเล่า มีแต่เพียงสาเหตุ ไม่มีเป้าหมาย

มนุษย์จึงสามารถทำอะไรก็ได้ตามที่กิเลสกระตุ้นให้อยากทำถ้า
หาหนทางทำได้ มนุษย์ไม่ได้ถูกกักขังจากอะไรนอกจากความโง่เขลาของ
ตัวเอง

ความอดอยาก โรคระบาด และสงครามไม่มีความหมายกับ
จักรวาล แต่มนุษย์สามารถกำจัดมันได้ ไม่มีสวรรค์รอคอยเราอยู่หลังความ
ตาย แต่คนเราสามารถเสพสุขด้วยการสร้างสวรรค์เอาไว้บนโลกตอนนี้
ตรงนี้ และใช้ชีวิตอยู่ที่นี่ไปให้ยืนยาวที่สุดเท่าที่จะยืดได้ ขอเพียงแค่คนเรา
สามารถจัดการเอาชนะความยุ่งยากทางเทคนิคบางอย่างด้วยวิทยาศาสตร์ได้
เท่านั้น

นี่คือข้อตกลงแห่งความทັນสมัยที่เฝ้าวนใจยิ่งสำหรับพวก
เซเปียนส์ เพราะความทັນสมัยสามารถมอบอำนาจไร้ขีดจำกัดให้แก่คนเรา
ในระยะที่แทบจะเอื้อมถึงได้เรื่อยๆ มาโดยตลอดนั่นเอง โดยที่ข้างใต้เราคือ
ห้วงเหวแห่งความว่างกลวงที่กำลังอำพาทกว้างรอให้พวกเราพลัดตกลงไปได้
ทุกเมื่อ

ชีวิตที่ “ทັນสมัย” ของพวกเซเปียนส์ จึงเป็นการไล่ล่าอำนาจทาง
โลกหรืออำนาจเหนือวัตถุอย่างไม่หยุดหย่อนภายในเอกภพที่ปราศจาก
ความหมายหรือหาความหมายไม่เจอ

... การวิจัย ประดิษฐ์ ค้นพบ และเติบโตทางเศรษฐกิจอย่าง
ไม่หยุดยั้งคือหัวใจของความทັນสมัย โดยที่ความทุกข์กลับดำรงอยู่ในยุค
สมัยใหม่มากยิ่งกว่า ซับซ้อนยิ่งกว่ายุคก่อนสมัยใหม่อีกแบบเทียบกันไม่ได้เลย

ทุนนิยมคือสิ่งประดิษฐ์ขั้นสุดยอดที่เป็นผลพวงของข้อตกลงเรื่อง

ความทันสมัยของพวกเขาเปลี่ยนส์

ในขณะที่ศาสนาแบบเอกเทวนิยมให้สัญญาแก่ผู้คนด้วยวิมานในอากาศ

แต่ทุนนิยมกลับสัญญาด้วยปาฏิหาริย์ของเทคโนโลยีบนโลกนี้ในเวลาอันสั้น แถมยังเอามาส่งถึงที่ด้วย (หน้า 285)

เทวทัณฑ์ (天罰) อันแท้จริงเพียงหนึ่งเดียวของทุนนิยมและข้อตกลงเรื่องความทันสมัย คือการล่มสลายของระบบนิเวศ รวมทั้งการล่มสลายของอารยธรรมทางวัตถุในปัจจุบันของพวกเขาผ่านการล่มสลายของชีวมณฑล (biosphere)

... มิหนำซ้ำเทวทัณฑ์นี้กำลังเริ่มขึ้นแล้ว หลังจากที่พวกเขาเปลี่ยนส์จมจ่อมหมกมุ่นอยู่กับการเสพสุขบนโลกใบนี้แบบล้างผลาญในช่วงร้อยกว่าปีที่ผ่านมานี้

โครงการดีอุสเพื่ออัปเกรดพวกเขาเปลี่ยนส์ที่เป็นชนชั้นนำทั่วโลกที่มีอำนาจคือ หนึ่งในโครงการเอาตัวรอดจากเทวทัณฑ์ที่กำลังเกิดขึ้นหลังจากนี้ในอนาคตอันใกล้แน่นอน

โครงการดีอุสที่จัดอยู่ในความเชื่อเรื่อง “เรอโนอาห์ไฮเทค” ของชนชั้นนำส่วนน้อยที่ครองโลกตะวันตกในปัจจุบัน จึงเป็นหนึ่งในภัยคุกคามที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของมนุษยชาติและระบบนิเวศทั้งปวงในปัจจุบัน

เพราะคนพวกนี้เต็มใจให้คนก่อนโลกล่มตายไปกับหายนะจากการล่มสลายของระบบนิเวศและสงครามโลกครั้งสุดท้ายในอนาคตอันใกล้ ขอเพียงพวกตนสามารถขึ้นเรอโนอาห์ไฮเทคได้ทันเวลาเท่านั้นก็พอ

อย่ามัวแต่โทษกันด้ารัฐบาลหาแพะกันอยู่เลย ... ความทุกข์ยากที่ผู้คนประสบอยู่ตอนนี้ มันเป็น “ข้อตกลงของความทันสมัย” ที่พวกเราทุกคนต้องเซ็นยินยอมนับตั้งแต่วินาทีแรกที่เราเกิดมาแล้วต่างหาก

ความทันสมัยมันกำลังทำงานอย่างหนักเพื่อให้แน่ใจว่า ต้องไม่มีมนุษย์คนไหนแม้แต่เพียงคนเดียวหรือหมู่คณะเดียวจะพยายามเลิกการแข่งขัน

แบบการแข่งขัน (the rat race) ที่สร้างความเครียด ความกดดันและความ
ทุกข์ให้แก่ผู้คนอย่างมหาศาล

ปลายทางของการปฏิวัตินุชยนิยมคืออภินุชย

ก่อนยุคทันสมัย เซเปียนส์ใช้ชีวิตโดยเอาเรื่องเล่าของพระเจ้าเป็นศูนย์กลาง (โดยเฉพาะในโลกของศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลามและศาสนาพราหมณ์)

แต่พอเข้าสู่ยุคทันสมัย เซเปียนส์ได้หันมาเอาเรื่องเล่าเกี่ยวกับมนุษย์หรือความเชื่อใหม่เรื่องมนุษยนิยมเป็นศูนย์กลางแทน

การปฏิวัตินุชยนิยมอันเป็นหลักความเชื่อใหม่ที่ “พลิกฟ้าคว่ำแผ่นดิน” สำหรับคนสมัยนั้นได้พิชิตโลกทั้งโลกในช่วงสองสามศตวรรษที่ผ่านมา

ศาสนามนุษยนิยมบูชาความเป็นมนุษย์ และคาดหวังให้มนุษย์แสดงบทบาทที่พระเจ้าเคยแสดงในศาสนาคริสต์และอิสลาม (หน้า300)

มนุษยนิยมคาดหวังให้ประสบการณ์ของมนุษย์เป็นฝ่ายมอบความหมายให้จักรวาล ผ่านการตีประสบการณ์ภายในของตนออกมา ... เพื่อสร้างความหมายให้แก่โลกที่ไร้ความหมาย

หัวใจของการปฏิวัตินุชยนิยมในยุคทันสมัย จึงมิใช่การสูญเสียศรัทธาในพระเจ้า แต่เป็นการหันมาศรัทธาในมนุษย์แทน

คำขวัญของมนุษยนิยมในทางจริยธรรม คือ “ถ้ารู้สึบดี จงทำ”

คำขวัญของมนุษยนิยมในทางการเมือง คือ “ผู้ออกเสียง รู้ดีที่สุด”

คำขวัญของมนุษยนิยมในทางเศรษฐกิจ คือ “ลูกค้าถูกเสมอ”

คำขวัญของมนุษยนิยมในทางสุนทรียศาสตร์ คือ “ความงามอยู่ในดวงตาของผู้ชม”

สรุปสั้นๆ ได้ว่า พวกมนุษยนิยมเชื่อมั่นในความรู้สึกของปัจเจกซึ่งเป็นอัตวิสัยเท่านั้นในการตัดสินทุกเรื่องราวในชีวิต

ในยุคทันสมัยภายใต้การปฏิวัติมนุษยนิยม ความรู้สึกของมนุษย์คือแหล่งกำเนิดของความหมายและอำนาจทั้งปวง (หน้า 312)

ด้วยเหตุนี้ เป้าหมายสูงสุดของชีวิตแบบมนุษยนิยมคือการพัฒนาความรู้อย่างเต็มที่ผ่านประสบการณ์อันหลากหลายทางด้านปัญญา อารมณ์ และทางกายภาพ

เป้าหมายของการดำรงอยู่ คือ การกลั่นประสบการณ์ที่เป็นไปได้อย่างกว้างขวางที่สุดของชีวิตให้กลายเป็นภูมิปัญญา (wisdom) จุดยอดสูงสุดแห่งชีวิตมีเพียงประการเดียวคือ การได้วัดความรู้สึกทุกสิ่งทุกอย่างในการเป็นมนุษย์

ตั้งแต่เซเปียนส์สร้างประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของตนขึ้นในช่วง 70,000 ปีที่ผ่านมา ไม่เคยมีวัฒนธรรมไหนที่ให้ความสำคัญแก่ความรู้สึก ความปรารถนาและประสบการณ์ของมนุษย์มากเท่ามนุษยนิยมมาก่อน

อย่างไรก็ดีลัทธิมนุษยนิยมได้แตกออกเป็นสามนิกายย่อยที่ดีความประสบการณ์ของมนุษย์แตกต่างกันไป คือ

(1) มนุษยนิยมแบบเสรีนิยม (liberal humanism) หรือเรียกย่อๆ ว่า เสรีนิยม (liberalism)

นี่คือมนุษยนิยมแบบดั้งเดิมและเป็นกระแสหลักที่มองว่ามนุษย์แต่ละคนเป็นปัจเจกบุคคลที่มีความเฉพาะตัว จึงให้ความสำคัญกับเสรีภาพมากที่สุด

(2) มนุษยนิยมแบบสังคมนิยม (socialist humanism)

ที่โอบอุ้มความเคลื่อนไหวของสังคมนิยมและคอมมิวนิสต์เอาไว้

โดยให้ความสำคัญกับความเสมอภาคมากกว่าเสรีภาพ และผาสุกศรีทธา
ทั้งหมดไว้ที่พรรคการเมืองของตน (เชื่อว่าพรรคการเมืองรู้ดีที่สุด)

(3) มนุษยนิยมแบบวิวัฒนาการ (evolutionary humanism)

เชื่อมั่นแบบยึดมั่นถือนั่นในทฤษฎีวิวัฒนาการของดาร์วิน จึง
ไม่เชื่อว่าวิวัฒนาการจะหยุดอยู่แค่เซเปียนส์ แต่ยังมีหนทางอีกยาวไกลที่มุ่ง
ไปสู่การเป็นอภิมนุษย์ (superhuman)

ผู้สนับสนุนแนวคิดมนุษยนิยมแบบวิวัฒนาการที่โด่งดังที่สุด คือ
พวกนาซี แต่นี้เป็นเพียงเวอร์ชันที่สุดโต่งของมนุษยนิยมแบบวิวัฒนาการ
เท่านั้น ลัทธินาซีเกิดขึ้นจากการจับคู่แบบมิชฌาธิฐระหว่างมนุษยนิยมแบบ
วิวัฒนาการกับทฤษฎีเชื้อชาติจำเพาะและอารมณ์คลั่งชาติอย่างรุนแรง

แปลกแต่จริง ในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 ที่เราเห็นได้ชัดถึงขีดจำกัด
ของมนุษยนิยมแบบเสรีนิยม (ที่เลยจุดพีคมาแล้ว) และมนุษยนิยมแบบ
สังคมนิยม (ที่ส่วนใหญ่ล้มเหลวไม่เป็นท่า ยกเว้นในประเทศจีน)

ปรากฏว่า มนุษยนิยมแบบวิวัฒนาการกลับผงาดขึ้นมาแทนและ
มีแนวโน้มว่าจะกลายมาเป็นกระแสหลักในการก่อร่างสร้างศตวรรษที่ 21
หลังจากนี้

โครงการ Homo Deus (มนุษย์เทพ) ที่กำลังวิจัยและพัฒนาอยู่
ในปัจจุบัน กับความก้าวหน้าอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์
และเทคโนโลยีชีวภาพ คือพลังทางวัตถุที่หนุนหลังแนวคิดมนุษยนิยมแบบ
วิวัฒนาการให้ผงาดขึ้นมาอีกครั้งหลังจากนี้

พร้อมกันนั้น ศาสนาเทคโนโลยี (techno-religion) กำลังจะเข้า
มาแทนศาสนามนุษยนิยมที่ครองโลกในยุคทันสมัยมาอย่างยาวนาน

เพราะพร้อมๆ กับการเกิดขึ้นของมวลชนที่เป็น “มนุษย์ที่ไร้
ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ” จำนวนมหาศาล ที่เป็นผลมาจากการปฏิวัติปัญญา
ประดิษฐ์ในอนาคตอันใกล้

ความเชื่อความศรัทธาเรื่องมนุษยนิยมแบบเสรีนิยมจะถูกบ่อน

ทำลายในระดับฐานราก

ปัจจุบัน ขบวนการไฟแห่ง “ความก้าวหน้า” ได้เคลื่อนออกจากสถานที่ชื่อ โฮโมเซเปียนส์ ไปแล้ว

สังคมไหน องค์กรไหน บั๊จเจกคนไหนที่พลาดขบวนนี้จะไม่มีโอกาสอีกเป็นครั้งที่สอง

การจะหาที่นั่งในขบวนนี้ได้ สังคมนั้น องค์กรนั้น ผู้นั้นจำเป็นต้องเข้าใจเทคโนโลยีของศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอำนาจของเทคโนโลยีชีวภาพและอัลกอริทึม

ผู้ที่ขึ้นรถไฟแห่งความก้าวหน้าได้ทัน จะได้รับอำนาจพิเศษแห่งการสร้างสรรคและการทำลาย ส่วนพวกที่ถูกทอดทิ้งไว้ข้างหลังจะต้องเผชิญกับการสูญพันธุ์ไม่ช้าก็เร็ว (หน้า 361)

ไม่มีทั้งเจตจำนงเสรีและวิญญาณ ในโลกของข้อมูลนิยม (dataism)

ตามความเข้าใจของวิทยาศาสตร์ที่ดีที่สุดที่เรามีอยู่ตอนนี้ คำว่าเจตจำนงเสรีและคำว่าวิญญาณ (soul) ล้วนเป็นวาทกรรมที่กลวงโป่ คือไม่มีความหมายที่มองเห็นได้เลย (หน้า 371)

เสรีภาพมีอยู่ได้แต่เพียงเรื่องเล่าในจินตนาการแบบมนุษยนิยมซึ่งมนุษยย์ประดิษฐ์ขึ้นมาเท่านั้น

วิญญาณก็เช่นกันมันดำรงอยู่แค่ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเจ้าซึ่งมนุษยย์แต่งขึ้นมาเพื่อศาสนาในยุคปฏิวัติเกษตรกรรมเท่านั้น

ลัทธิข้อมูลนิยมซึ่งเป็นตัวแทนศาสนาข้อมูล (The Data Religion) หรือศาสนาเทคโนโลยีซึ่งเป็นศาสนาล่าสุดในยุคนี้ ได้พิชิตลัทธิเอกเทวนิยมด้วยการหักล้างว่า วิญญาณนิรันดร์ไม่มีจริง

ต่อมัลลัทธิข้อมูลนิยมยังพิชิตลัทธิมนุษยนิยมด้วยการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ชีวภาพว่า “เจตจำนงเสรี” ที่เป็นใจกลางปรัชญามนุษย์นิยมก็ไม่มีจริงเช่นกัน

สิ่งที่พวกเสรีนิยมหลงเชื่ออย่างผิดๆ ว่าเป็นเจตจำนงเสรีหรือตัวตนของตนนั้น แท้ก็แค่ยีน ฮอร์โมน และเซลล์ประสาทที่เชื่อฟังกฎ

ทางฟิสิกส์และเคมีเท่านั้น

สิ่งที่ปัจเจกเคยคิดว่าเป็นการตัดสินใจอย่างอิสระ ที่แท้มันเกิดขึ้นจากการสุม โดยประสานรวมกลับกระบวนการที่กำหนดล่วงหน้าได้ และได้ผลลัพธ์ที่เป็นไปได้เท่านั้น ... กระบวนการเหล่านี้อาจกำหนดได้หรือสุมได้ แต่มันไม่เสรี

ส่วนสิ่งที่มนุษย์เคยหลงเชื่อว่าเป็นวิญญาณ (soul) อันเป็นนิรันดร์ (หรืออาตมัน) นั้น ที่แท้ก็ไร้แก่นสารภายในที่เรียกว่าตัวตน (เป็นอนัตตา) นำแปลกมากที่ข้อสรุปนี้ของพวกข้อมูลนิยมช่างคล้ายบทเสนอของพระพุทธเจ้าเมื่อสองพันห้าร้อยกว่าปีก่อนในเรื่องอนัตตมาภิก

เพราะพวกข้อมูลนิยมมองว่า ... ในความเป็นจริงแล้ว มันมีแค่กระแสของจิตสำนึก (a stream of consciousness) กับความปรารถนาไหลขึ้นมาและผลุบหายไปในกระแสนั้นเท่านั้น หากมีตัวตนถาวรที่เป็นเจ้าของความปรารถนานั้นไม่

พวกข้อมูลนิยมจึงเสนอว่า ถ้าสิ่งมีชีวิตไม่มีเจตจำนงเสรีและวิญญาณแล้วไซ้ ก็หมายความว่า เราสามารถเข้าไปจัดการหรือแม้แต่ควบคุมความอยากความปรารถนาได้ โดยใช้ยา ใช้พันธุวิศวกรรม และการกระตุ้นสมองโดยตรงด้วยเทคโนโลยี (หน้า 374)

ผมขอย้ำว่าตรงนี้คือทางแยกที่แทบเป็นคู่ขนานกันระหว่าง พวกสายวัตถุกับพวกสายจิตที่แม้จะยอมรับความยิ่งใหญ่ของลัทธิข้อมูลนิยมเหมือนกัน แต่ใช้วิธีการต่างกันมากในการอยู่เหนือใจหรือพิชิตใจตนเอง

พวกสายวัตถุในลัทธิข้อมูลนิยม เชื่อว่าเซเปียนส์ก็สามารถถูกจัดการได้เช่นเดียวกับหนูในห้องทดลอง และมีความเป็นไปได้ที่จะสร้างหรือทำลายความรู้สึกต่างๆ อันซับซ้อน ไม่ว่าความรัก ความโกรธ ความกลัว ความห妒โดยการกระตุ้นจุดที่ถูกต้องในสมองของมนุษย์

อาการซึมเศร้าสามารถหายไปได้ด้วยการฝังขั้วไฟฟ้าเข้าไปในสมองของผู้ป่วย

ทันทีที่ทหารสวมหมวก “กระตั้นสมองด้วยไฟฟ้ากระแสตรงผ่าน กระโหลกศีรษะ” ก็สามารถอยู่ในสมาธิขั้นสูงได้อย่างต่อเนื่องยาวนาน เหมือนนักบวชที่บำเพ็ญสมาธิภาวนามาหลายสิบปี

นี่คือทางเลือกของสายวัตถุของพวกข้อมูลนิยมซึ่งเป็นสายกระแสหลักในตอนนี้

ขณะที่ทางเลือกของสายจิตในยุคข้อมูลนิยมเป็นใหญ่ยังคงหันไป พึ่งวิธีการฝึกจิตแบบโบราณในยุคก่อนทันสมัย โดยเอาสมาธิและ บูรณาการกับเทคโนโลยีในปัจจุบัน โดยยังคงเป็นนายของตัวเองเอาไว้ได้ ไม่ถูกลัทธิข้อมูลนิยมและลัทธิวัตถุนิยมครอบงำความคิดอย่างสิ้นเชิง

เซเปียนส์กลายเป็นสิ่งชำรุดทางประวัติศาสตร์ได้อย่างไร

ในยุคข้อมูลนิยมที่เริ่มต้นขึ้นแล้ว มีการคุกคามในทางปฏิบัติ 3 ประการที่จะบั่นทอนความเชื่อแบบเสรีนิยมให้หมดสมัย (หน้า 398)

(1) มนุษย์จะสูญเสียความมีประโยชน์ทางเศรษฐกิจและทางทหาร

เพราะระบบเศรษฐกิจในยุคข้อมูลนิยม (dataism) ที่กำลังเข้ามาแทนที่ทุนนิยม (capitalism) จะเลิกเชื่อมโยงคุณค่ากับมนุษย์ส่วนใหญ่ที่เป็นมวลชน (mass) ในระบบทุนนิยมที่กำลังกลายเป็นอดีต

(2) ระบบข้อมูลนิยมจะยังค้นหาคุณค่าในมนุษย์โดยรวมได้บางส่วนอยู่ แต่มีไขในปัจเจกบุคคลที่ไม่เหมือนใครเหมือนในช่วงรุ่งโรจน์ของเสรีนิยมที่กำลังกลายเป็นอดีต

(3) ระบบข้อมูลนิยมจะยังคงค้นหาคุณค่าในปัจเจกบุคคลบางส่วนที่จะประกอบกันเป็น “กลุ่มอภิมนุษย์ที่อัปเกรดแล้ว” หรือโฮโมดีอุสซึ่งเป็นอภิสิทธิ์ชนกลุ่มใหม่ในอนาคต มิใช่กลุ่มของประชากรจำนวนมากที่กำลังกลายเป็นสิ่งชำรุดทางประวัติศาสตร์

สิ่งนี้กำลังเกิดขึ้นและหลีกเลี่ยงได้ยากมาก เพราะนี่เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติที่การพัฒนาปัญญา (intelligence) กับจิต (consciousness) (ในหนังสือแปลภาษาไทยใช้คำว่า สติสัมปชัญญะ ซึ่งผม

ไม่เห็นด้วย) เริ่มแยกจากกันไปคนละทาง

ก่อนหน้านี้ ปัญญาอันสูงยิ่งมักเดินเคียงคู่กับจิตที่พัฒนาแล้วเสมอ คือมีแต่สิ่งที่มีจิตเท่านั้นจึงสามารถทำในสิ่งที่จำเป็นต้องใช้ปัญญามาก อย่าง เช่นการเล่นหมากรุก ขับรถยนต์ การวิเคราะห์โรค การระบุตัวผู้ก่อการร้าย เป็นต้น

แต่บัดนี้ในยุคข้อมูลนิยม เรากำลังพัฒนา “ปัญญารูปแบบใหม่” ที่ไม่ต้องพึ่งจิตมนุษย์ แต่กลับสามารถทำงานดังที่กล่าวมาได้ดีกว่ามนุษย์เสียอีก ... เพราะงานดังกล่าวมีพื้นฐานอยู่ที่การรับรู้รูปแบบ และอัลกอริทึม ซึ่งไม่มีจิตสำนึกสามารถรับรู้รูปแบบได้เด่นล้ำกว่ามนุษย์ที่มีจิตเสียอีก

สั้นๆ การไปสู่ปัญญาวยตยิง (super-intelligence) ในยุคข้อมูลนิยมต่อจากนี้ ไม่จำเป็นต้องพึ่งเส้นทางที่ต้องผ่านจิตสำนึกของมนุษย์ที่เป็นชีวิตอินทรีย์อีกต่อไปแล้ว เพราะวิวัฒนาการของ “คอมพิวเตอร์อินทรีย์” สามารถลัดข้ามเส้นทางนี้ไปเลย โดยหันไปสร้างเส้นทางใหม่ที่แตกต่าง (จักรกลเรียนรู้ด้วยตนเองหรือ machine learning) และเร็วกว่ามากไปสู่ปัญญาวยตยิง

เมื่อเป็นเช่นนี้ จะเห็นได้ชัดว่าคำถามที่สำคัญที่สุดในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ต่อจากนี้คือ

“จะอย่างไรต่อกับคนที่มามากเกินไปและกลายเป็นชนชั้นไร้ประโยชน์ (the useless class) ทางเศรษฐกิจ?

จะเอามนุษย์ที่มีจิตไปทำอะไร เมื่อเรามีอัลกอริทึมที่ไม่มีจิต แต่มีปัญญาสูงยิ่ง ซึ่งสามารถทำได้ดีกว่าคนเกือบทุกอย่าง?” (หน้า 411)

วิทยาศาสตร์ชีวภาพในปัจจุบันได้หักล้างทำลาย ความเชื่อผิดๆ ที่หลงคิดว่าเซเปียนส์เป็น “สัตว์ประเสริฐ” เหนือกว่าอัลกอริทึมที่ไร้จิตเพราะตัวเองมีจิต ด้วยหลักการง่ายๆ 3 ประการดังต่อไปนี้

(1) สิ่งมีชีวิตก็เป็นอัลกอริทึม

สัตว์ทุกชนิดรวมถึงเซเปียนส์คือการรวมตัวของอัลกอริทึมอินทรีย์

ที่ได้รับอิทธิพลจากการคัดสรรตามธรรมชาติตลอดวิวัฒนาการหลายล้านปี

(2) การคำนวณของอัลกอริทึมมิได้ขึ้นกับสสารที่ใช้สร้างเครื่อง
คำนวณ

(3) จึงไม่มีเหตุผลที่จะคิดว่าอัลกอริทึมอินทรีย์สามารถทำในสิ่งที่
อัลกอริทึมอนินทรีย์ไม่มีวันทำได้ トラバใดที่การคำนวณได้ผล จะสำคัญ
ตรงไหนว่า อัลกอริทึมนั้นเป็นคาร์บอน (อินทรีย์) หรือซิลิคอน (อนินทรีย์) ?

มาถึงตรงนี้ ไม่ทราบว่าคุณเห็นเหมือนผมหรือไม่ว่า หลักคิดแบบ
ข้อมูลนิยม เป็นวิธีคิดแบบลดทอนนิยม (reductionism) ที่สุดโต่งประเภท
หนึ่ง (แต่ทรงพลังยิ่ง) ที่ลดทอนชีวิตเป็นแค่อัลกอริทึมเท่านั้น

โดยที่ชีวิตเป็นแค่การประมวลผลข้อมูลเท่านั้น

ปัญหาเชิงปรัชญาที่เป็นจุดอ่อนที่ใหญ่ที่สุดของพวกลัทธิข้อมูลนิยม
คือการไม่เห็นคุณค่าของจิต รวมทั้งให้คุณค่าแก่ปัญญาอย่างเดียวเท่านั้น

การไม่เข้าใจเรื่องจิต ไม่ยอมรับคุณค่าและความหมายแห่งการ
ดำรงอยู่ของจิต คือข่าวร้ายที่เป็นคำสาปใหม่ในยุคข้อมูลนิยมที่จะครองโลก
ในไม่ช้านี้

บทสรุปของผมซึ่งต่างจากพวกนักวิทยาศาสตร์ชีวภาพและพวก
ข้อมูลนิยม รวมทั้งพวกวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ คือ คนเราต้องแยกการพัฒนา
จิต (consciousness) ออกจากการพัฒนาปัญญา (intelligence) และ
หุ้มเทชีวิตให้กับการพัฒนาจิต ยกจิตเป็นหลัก มิใช่ปัญญา ซึ่งต่อไป
อัลกอริทึมอนินทรีย์จะทำได้ดีกว่าคนแน่ๆ ในไม่ช้านี้

มิจฉาทิฐิที่ร้ายแรงที่สุดในยุคข้อมูลนิยม (dataism)

ปัจจุบันยุคข้อมูลนิยมเป็นใหญ่ได้เริ่มต้นแล้ว และกำลังเข้ามาทดแทนยุคทุนนิยมเป็นใหญ่ที่ชาวโลกคุ้นเคย

มนุษย์จะไม่ใช่ “ตัวตนอันมีอิสระ” (แบบเสรีนิยม) ที่ถูกขับเคลื่อนด้วยเรื่องเล่าที่ตัวตนประดิษฐ์ขึ้นมาเหมือนยุคก่อนๆ อีกต่อไป แต่มนุษย์เซเปียนส์จะถูกกลืนจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายอัลกอริทึมระดับโลกอันมหึมาในที่สุด โดยเป็นส่วนหนึ่งที่ลดระดับความสำคัญลงเรื่อยๆ ในเครือข่ายระดับโลกอันมหึมานี้ (หน้า 434)

เทคโนโลยีในยุคข้อมูลนิยม ทำให้อัลกอริทึมภายนอกสามารถ “แยกความเป็นมนุษย์” ได้ทุกคน ทำให้มันรู้จักคนผู้นั้นดีกว่าที่ผู้นั้นรู้จักตนเอง อีกไม่นานความเชื่อในแนวคิดปัจเจกบุคคลคงล่มสลาย โดยที่อำนาจจะย้ายเคลื่อนจากมนุษย์ผู้เป็นปัจเจกไปยังอัลกอริทึมที่โยงกันเป็นเครือข่าย (หน้า 424)

... ในไม่ช้า มนุษย์จะยอมศิโรราบต่ออัลกอริทึม หันมามองตัวเองเป็น “จิ้งหรีด” ที่เป็นกลุ่มกลไกทางชีวเคมีที่ถูกเครือข่ายอัลกอริทึมอิเล็กทรอนิกส์คอยเฝ้ามองและชี้นำจูงจูงอย่างต่อเนื่อง

ความแปลกแยกที่ลดทอนความเป็นมนุษย์ (疎外 หรือ alienation) ที่คาร์ล มาร์กซ์เคยชี้ให้เห็นตอนเขาวิเคราะห์ระบบทุนนิยม และเรียกร้องให้

ทุกคนที่รู้สึกแปลกแยกที่ลดทอนความเป็นมนุษย์ ลูกฮือขึ้นทำการปฏิวัติกรรมมาชีพ เพื่อโค่นล้มระบบทุนนิยม ... จะกลายเป็นของเด็กๆ น่ารักน่าคำนึงถึง เมื่อเทียบกับความแปลกแยกที่ลดทอนความเป็นมนุษย์อันเกิดจากระบบข้อมูลนิยม

เนื่องเพราะภายใต้ระบบข้อมูลนิยมนี้ มนุษย์เซเปียนส์ส่วนใหญ่จะถูกลดคุณค่าอย่างถึงที่สุดจนกลายเป็น “สิ่งไร้ประโยชน์” หรือสิ่งชำรุดทางประวัติศาสตร์

ส่วนคนที่ยังมีคุณค่าใช้สอยในระบบข้อมูลนิยมคือคนยอมกลายเป็นส่วนหนึ่งหรือขึ้นส่วนอินทรีย์ของเครือข่ายอัลกอริทึมอันมหึมาเท่านั้น

ในยุคข้อมูลนิยม อัลกอริทึม เริ่มต้นจากเป็น “เทพพยากรณ์ผู้รอบรู้ทุกสิ่ง” (oracle) ให้คนใช้ มันเป็นประโยชน์มากและเป็นข้ารับใช้ที่ยอดเยี่ยมสำหรับมนุษย์ (ปัจจุบันยุคข้อมูลนิยมเพิ่งอยู่ในขั้นนี้)

เมื่อยุคข้อมูลนิยม พัฒนาไปอีกขั้นหนึ่ง อัลกอริทึมจะวิวัฒนาการตนเองไปเป็น “ผู้แทน” ที่ช่วยตัดสินใจแทนหรือทำงานแทนมนุษย์ในขอบเขตที่กว้างขึ้นเรื่อยๆ จนครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่างในที่สุด

สุดท้าย จะมาถึงขั้นตอนสูงสุดแห่งยุคข้อมูลนิยม เมื่ออัลกอริทึมกลายเป็น “พระเจ้า” หรือ “ผู้มีอำนาจสูงสุด” เสียเอง

ช่วงเวลาร้อยปีหรือสองร้อยสามร้อยปีหลังจากนี้ จึงมีใช้ช่วงเวลาอื่นใด แต่คือ ช่วงเวลาแห่งการพัฒนาไปสู่ขั้นตอนที่มีวุฒิภาวะมากขึ้นเรื่อยๆ ของระบบข้อมูลนิยมเท่านั้น

เทคโนโลยีใหม่ของศตวรรษที่ 21 จะทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า “การปฏิวัติกฎปฏิวัติมนุษยนิยม” หรือการถอดรื้อการปฏิวัติมนุษยนิยม ผ่านการริบยัดอำนาจไปจากมนุษย์ และมอบโอ้อำนาจให้แก่อัลกอริทึมซึ่งไม่ใช่มนุษย์แทน

สิ่งที่จะเกิดขึ้นในยุคข้อมูลนิยม คือปัจเจกบุคคลจะถูกบดขยี้ให้แหลกลาญจากภายในเอง แทนที่จะถูกบดขยี้อย่างโหดร้ายจากภายนอก ...

โรคซึมเศร้าที่แพร่กระจายในหมู่คนทุกวัยทั่วทั้งสังคม อัตราการฆ่าตัวตายที่เพิ่มขึ้นมากกว่าการถูกฆาตกรรม คือสัญญาณที่บ่งบอกถึงการถูกบดขยี้ภายในของปัจเจกบุคคลทั้งหลายในยุคข้อมูลนิยม ... นี่แค่น้ำจิ้มเอง ความแปลกแยกที่ลดทอนความเป็นมนุษย์จะทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ในยุคทุนนิยม

ยุคของมวลชนและยุคเพื่อมวลชนใกล้จะจบสิ้นแล้ว พร้อมกับกับการรุดหน้าแบบก้าวกระโดดของระบบข้อมูลนิยมหลังจากนี้

ภายใต้ยุคข้อมูลนิยม จะเกิดศาสนาใหม่ขึ้นที่เรียกว่า “ศาสนาข้อมูล” (data religion) ซึ่งเป็นศาสนาเทคโนโลยีแบบวัตถุนิยมสุดโต่งประเภทหนึ่ง

เพราะศาสนาข้อมูลให้สัญญาแก่ผู้คนที่ว่า จะนำพาผู้คนให้หลุดพ้นได้ด้วยอัลกอริทึม “อัปเกรดจิตใจมนุษย์” และเทคโนโลยีพันธุกรรม

สเปกตรัมของสภาวะจิต (spectrum of mental state) ที่นักวิทยาศาสตร์ยุคข้อมูลนิยมใช้ในการสร้างอัลกอริทึมอัปเกรดจิตใจมนุษย์มาจากภาคส่วนเล็กๆ สองภาคส่วนเท่านั้น คือ ส่วนพร่องจากบรรทัดฐาน (sub-normalative) และกลุ่ม WEIRD ที่มาจากคำหน้าของคำว่า Western, Educated, Industrialised, Rich, Democratic คือใช้สภาวะจิตและระดับจิตเฉลี่ยของพลเมืองในสังคมประเทศตะวันตกเป็นข้อมูลพื้นฐานเท่านั้น (หน้า 454)

ตรงนี้แหละคือข้อจำกัดของพวกข้อมูลนิยมในการทำความเข้าใจเรื่องจิต รวมทั้งข้อจำกัดของตัวยูวัล แฮรารีผู้เขียนหนังสือ Homo Deus ด้วยทั้งๆ ที่ตัวเขาที่เคยเป็นศิษย์ของโกเอินก้า (1924-2013) ฝึกนั่งสมาธิและวิปัสสนามาถึงยี่สิบปีเต็ม แต่ก็ยังหลุดจากกรอบความคิดแบบวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ที่ตัวเขาใช้เขียนหนังสือ Homo Sapiens และ Homo Deus ไม่ได้

แนวคิดแบบวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ของพวกข้อมูลนิยม คือ

มีฉันทิฐิที่ร่ำยแรงที่สุดในยุคนี้ที่เข้าสู่ยุคข้อมูลนิยมนแล้ว

ถ้าเช่นนั้น สัมมาทิฐิในยุคข้อมูลนิยมนควรเป็นอย่างไร ?

พลังคุณทาลินี คือเส้นทางสู่ด้านสว่างของ Homo Deus

พลังคุณทาลินี คือ แหล่งพลังงานสะสมที่เป็นพลังชีวิต หรือพลังจักรวาลจำนวนมหาศาลภายในตัวมนุษย์ และเป็นทวารนำมนุษย์ผู้นั้นไปสู่มิติที่สูงส่งทางจิตวิญญาณที่ข้ามพ้นกาลเวลาและพื้นที่

อีกทั้งยังเป็นปัจจัยที่กระตุ้นวิวัฒนาการทางจิตของบุคคลของผู้นั้นให้รุดหน้าไปอย่างรวดเร็วยิ่ง

พลังคุณทาลินี คือ เครื่องมือกลไกทางจิต-สรีรวิทยา ที่อยู่ในร่างกายของคนเรา ที่คอยควบคุมบงการการยกระดับและวิวัฒนาการของมนุษยชาติ

กลไกอันนี้ทำงานเพียงเล็กน้อยเท่านั้นในปุถุชนคนธรรมดา แต่สำหรับผู้ที่มีปัญญาจะจนรุดหน้าแล้ว จนสามารถทำให้พลังคุณทาลินีทำงานได้อย่างเต็มที่แล้ว ระบบประสาท ไชยกระดูกแกนสันหลัง และมันสมองของคนผู้นั้น และอวัยวะอื่นๆ ในร่างกายของคนผู้นั้นจะถูกยกเครื่องใหม่ ทำให้เกิดการลอกคราบเปลี่ยนแปลงคนผู้นั้นจากภายใน

ทำให้คนผู้นั้นกลายเป็นโฮโม-เอ็กเซลเลนส์ (Homo Excellence) หรือเลิศมนุษย์ ที่มีพลังและความสามารถทางกาย ทางจิต และทางสมองสูงกว่าคนธรรมดา

เคล็ดวิธีในการปลูกพลังคุณทาลินี เคยเป็นเคล็ดวิชาที่เป็น

ความลับสุดยอดที่ถ่ายทอดกันในหมู่ภิกษุสงฆ์สมัยโบราณในประเทศอียิปต์อินเดีย และจีนมาก่อน

โดยที่ปัญญาชนส่วนใหญ่สมัยนี้แทบไม่มีใครมีความรู้ในเรื่องนี้เลย ทั้งๆ ที่เคล็ดวิชาอันนี้ เป็นระบบการฝึกร่างกายและจิตใจ ตามหลักโยคะที่วิเศษมาก และเคยดำรงอยู่ในศาสนาทุกศาสนาที่เป็นแนวเร้นลับ แต่ต่อมาได้สาบสูญขาดการถ่ายทอดมาถึงคนรุ่นหลัง ยกเว้นคนส่วนน้อยเท่านั้น

คนธรรมดา มักจะนึกว่า ความแตกต่างระหว่างพวกเขา กับพวกที่เป็นอัจฉริยะหรือภิกษุสงฆ์สายจิตวิญญาณ เป็นแค่ความแตกต่างทางปริมาณหรือระดับของสติ ขันติ สติปัญญาเท่านั้น

แต่ความเชื่อเช่นนี้ผิดทั้งเพ เพราะในความเป็นจริงแล้ว มีความแตกต่างทางคุณภาพขั้นพื้นฐานในจิตสำนึก บุคลิกภาพ และพลังชีวิต ดำรงอยู่ระหว่างปุถุชนคนธรรมดา กับอัจฉริยะและภิกษุสงฆ์เหล่านั้น

ซึ่งมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารสมองและ ระบบเส้นประสาท ทั้งนี้เพราะระดับและคุณภาพของพลังจักรวาล ที่คนสองประเภทนี้ได้รับเข้าสู่ร่างกายและสมองนั้น มันเทียบกันแทบไม่ได้เลย

พวกโยคีของอินเดีย และพวกเซียนเต๋าของจีนสมัยก่อนต่างรู้ดีว่า พลังกุณฑาลินี คือ ผู้ปกครองดูแลการไหลเวียนของปราณไปตามจุดตามท่อนต่างๆ จำนวนหลายพันหลายหมื่นท่อนทั่วร่างกาย

อีกทั้งพลังนี้ยังสัมพันธ์กับพลังทางเพศ และอวัยวะสืบพันธุ์โดยตรง โดยที่พลังทางเพศที่เป็นของเหลว (จิง 精 ในภาษาจีน) จะถูกแปรสภาพในบริเวณปลายกระดูกก้นกบ ก่อนที่จะถูกส่งขึ้นไปผ่านกระดูกไขสันหลังขึ้นไปบำรุงเลี้ยงสมอง

หากจะเชื่อเรื่องวิชาโยคะ หรือเรื่องพลังกุณฑาลินี คนผู้นั้นจะต้องยอมรับเรื่องปราณ หรือชี หรือกำลังภายในก่อนว่ามีจริง มิฉะนั้นแล้ว ต่อให้สาธยายความลึกซึ้งของวิชาโยคะ หรือวิชาเซียนออกไปก็ไร้ประโยชน์

อัจฉริยะผู้ค้นคิดวิชากุณฑาลินีโยคะ ในอดีตคงได้ค้นพบความจริง

ที่น่าทึ่งและสำคัญยิ่งกว่า โดยการเพิ่มจำนวนปราณที่ไหลเข้าสู่สมองให้มากขึ้น คนผู้นั้นจะสามารถใช้เจตจำนงของเขาไปควบคุมระบบประสาท ทำให้สามารถยกระดับการทำงานของสมองให้สูงขึ้นได้

แต่ร่างกายของมนุษย์ทั่วไปสมัยนี้ อ่อนแอกว่าคนสมัยก่อนมาก เพราะถูกกระตุ้นเร้าด้วยกิเลสและความทะยานอยาก กับถูกอารยธรรมทางวัตถุ และลัทธิบริโภคนิยมกัดกร่อนเข้าไปถึงข้างใน

เพราะฉะนั้น หากคนเช่นนั้นคิดจะมาฝึกฝนในเรื่องจิต ในเรื่องศาสตร์เร้นลับ โดยไม่มีการเตรียมร่างกายให้พร้อมเพรียงก่อน เขาย่อมไม่มีทางที่จะทนทานต่อพลังคุณทาลินีที่ถูกปลูกให้ตื่นได้

ทฤษฎีแห่งสรรพสิ่ง (Theory of Everything)

ของลัทธิข้อมูลนิยมกับ วิธีแห่งตัวตน

ลัทธิข้อมูลนิยม (dataism) เกิดขึ้นจากการรวมตัวครั้งใหญ่ของ ลูกคลื่นสูงสุดของวิทยาศาสตร์สองสาขา คือวิทยาศาสตร์ชีวภาพกับ วิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ โดยสถาปนากะบวนทัศน์ (paradigm) ใหม่ขึ้นมาอันเป็น.... “ทฤษฎีเพียงหนึ่งเดียวที่สามารถควบคุมหลักวิชาทางวิทยาศาสตร์ทั้งหมดได้” (หน้า 472) A single overarching theory that unifies all the scientific disciplines

โดยทฤษฎีนี้มีบทเสนอว่า ศาสตร์ทั้งปวงในโลกนี้ตั้งแต่ดนตรีวิทยา เศรษฐศาสตร์ ไปจนถึงชีววิทยาล้วนอธิบายได้จากมุมมองแบบข้อมูลนิยม เหมือนกัน

กล่าวคือ เพลงซิมโฟนีหมายเลข 5 ของบีโธเฟน, ฟองสบู่ตลาดหุ้น และไวรัสไข้หวัดใหญ่ล้วนเป็นแค่... “รูปแบบกระแสข้อมูลสามแบบที่สามารถวิเคราะห์ได้โดยใช้หลักการพื้นฐานและเครื่องมือแบบเดียวกัน” (หน้า 472)

แนวคิดแบบข้อมูลนิยมนี้ ทำให้นักวิทยาศาสตร์ทั้งปวงใช้ภาษาเดียวกัน จึงสามารถข้ามขอบเขตระหว่างสาขาวิชาได้อย่างง่ายดาย

ในกระบวนการนี้ ลัทธิข้อมูลนิยมได้พลิกพระมิตการเรียนรู้แบบ

กลับหัวกลับหางจากแต่ก่อน

ในอดีตมนุษย์เคยเชื่อว่า คนเราต้องกลั่นข้อมูล (data) ให้ออกมาเป็นสารสนเทศ (information) จากสารสนเทศเป็นความรู้ (knowledge) และจากความรู้เป็นภูมิปัญญาหรือปัญญาญาณ (wisdom)

อย่างไรก็ดี นักข้อมูลนิยมเชื่อว่า มนุษย์ยุคปัจจุบันไม่สามารถรับมือกับกระแสข้อมูลมหาศาลได้อีกต่อไปแล้ว

ถ้าทำตามแนวทางการเรียนรู้แบบเดิม พวกเขาย่อมไม่สามารถกลั่นข้อมูลให้เป็นสารสนเทศ มีפקพุดถึงความรู้และปัญญาญาณ

ดังนั้นงานประมวลผลข้อมูลจึงสมควรมอบหมายให้แก่อัลกอริทึมอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีขีดความสามารถล้ำกว่าสมองมนุษย์มาก

ตรงนี้เห็นได้ชัดเจนเลยว่า ในยุคข้อมูลนิยม คนเราควรทุ่มเทฝึกฝนพัฒนาตนเองผ่านการฝึกทักษะการอ่าน, ทักษะการคิด และทักษะการเขียนแบบไตรภาคี (trinity หรือ 三位一体) เป็นหลัก โดยผ่านการอ่านหนังสือกระดาษ, การครุ่นคิดไตร่ตรองผ่านการอ่านหนังสือกระดาษ รวมทั้งการเขียนหนังสือออกมาเป็นหนังสือเล่ม ... แล้วปล่อยงานประมวลผลข้อมูลและสารสนเทศให้อัลกอริทึมอิเล็กทรอนิกส์ช่วยทำแทนเราเพื่อประหยัดพลังงานและเวลาของเราในการค้นข้อมูล กลั่นข้อมูล

แนวทางแบบนี้ ในวิชาโยคะโบราณ เรียกว่า ญาณโยคะ (Yoga of knowledge) หรือหนทางในการพัฒนาจิต และยกระดับจิตผ่านการศึกษาหาความรู้แบบสรรพวิชาเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการรับรู้ เรียนรู้สรรพสิ่ง รวมทั้งความสามารถในการตัดสินใจไม่ให้ผิดพลาดในเรื่องต่างๆ ในทุกย่างก้าวของชีวิต

ผมเชื่อมั่นว่า แนวทางแบบ “ญาณโยคะ” เช่นนี้ เป็นแนวทางที่เหมาะสมที่สุดแล้วสำหรับคนยุคนี้ ในการปกป้องตัวตนของตนเองไม่ให้ตกเป็นทาสของอัลกอริทึมอิเล็กทรอนิกส์ที่มีแนวโน้มจะตัดสินใจแทนเราในทุกเรื่อง ยิ่งถ้าผนวกเข้ากับการฝึก “กุนฑาลินีโยคะ” ด้วยยิ่งพิเศษ

คนเราต้องมีวิถีแห่งตัวตน เพื่อป้องกันมิให้ตนเองตกเป็นทาสของระบบข้อมูลนิยม หรือกลายเป็น “คนไร้ประโยชน์” ในสายตาของเครือข่ายอัลกอริทึมอันมหึมา เพราะนั่นคือจุดจบของปัจเจกบุคคลผู้หนึ่งที่จะกลายเป็นคนไร้ค่า สำหรับยุคข้อมูลนิยมอย่างช่วยไม่ได้

เราต้องก้าวข้ามแต่หลอมรวมลัทธิข้อมูลนิยม

ในสายตาของนักข้อมูลนิยม สปีชีส์มนุษย์ทั้งหมดเป็นแค่ระบบประมวลผลข้อมูลเดี่ยวแห่งหนึ่ง (a single data-processing system) โดยที่มนุษย์แต่ละบุคคลทำงานเป็น “ชิป” (chips) ในระบบนั้น (หน้า 483)

ด้วยเหตุนี้ ประวัติศาสตร์ทั้งมวลของพวกเขายืนสัจจิมองได้ว่าเป็นกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาประสิทธิภาพ ของระบบประมวลผลข้อมูลเดี่ยวนี้ โดยผ่านกระบวนการวิธีพื้นฐาน 4 แบบคือ

(1) การเพิ่มจำนวนประมวลผล

เมืองที่มีพลเมืองมากยังมีพลังการประมวลผลมาก

(2) การเพิ่มความหลากหลายของตัวประมวลผล

การใช้ตัวประมวลผลหลายรูปแบบในระบบเดี่ยวระบบหนึ่ง จะช่วยเพิ่มความคล่องแคล่วและความคิดสร้างสรรค์ได้

(3) การเพิ่มจำนวนการเชื่อมโยงระหว่างตัวประมวลผล

เครือข่ายที่เชื่อมโยงในวงกว้าง ย่อมก่อให้เกิดนวัตกรรมทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และสังคมมากกว่าเมืองที่อยู่อย่างโดดเดี่ยว

(4) การเพิ่มเสรีภาพในการเคลื่อนตัวตามการเชื่อมโยงที่มีอยู่

การก่อสร้างระบบประมวลผลข้อมูลเขเปียนส์ทำให้เกิดขั้นตอนหลัก 4 ระยะคือ

ระยะแรก เริ่มด้วยการปฏิวัติการรับรู้เมื่อ 70,000 ปีก่อน ซึ่งทำให้สามารถเชื่อมโยงเซเปียนส์จำนวนมากเข้ามาในเครือข่ายประมวลผลข้อมูลชุดเดียวกัน

ระยะที่สองเริ่มต้นด้วยการปฏิวัติเกษตรกรรมและดำเนินไปจนกระทั่งถึงการคิดค้นระบบการเขียนและเงินตราเมื่อ 5,000 ปีที่แล้ว

ระยะที่สามเริ่มต้นขึ้นด้วยการคิดค้นระบบการเขียนและเงินตราเมื่อ 5,000 ปีก่อนและดำรงอยู่จนกระทั่งการเริ่มต้นปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์

ระยะที่สี่ที่เป็นระยะสุดท้ายของประวัติศาสตร์เริ่มขึ้นราวปี ค.ศ. 1462 จนถึงปัจจุบันที่สารสนเทศได้ไหลเวียนอย่างเสรีไปทั่วโลก จนมนุษยชาติกลายเป็น “หมู่บ้านโลก” ดังเช่นปัจจุบัน

จากนี้ไปทิศทางของมนุษยชาติในฐานะที่เป็นระบบประมวลผลเดียว จึงมีแต่มุ่งไปเป็นระบบประมวลผลข้อมูลใหม่ที่มีประสิทธิภาพยิ่งกว่าเดิม คือเป็นอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (Internet of All Things) หากภารกิจนี้สำเร็จเมื่อไหร่ เมื่อนั้นคือถึงคราวที่ เซเปียนส์จะสาปสูญไปจากโลกนี้ (หน้า 486)

เพราะในมุมมองของข้อมูลนิยม “มนุษย์เป็นแค่เครื่องมือสำหรับสร้างอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่งเท่านั้น”

จากระบบประมวลข้อมูลระดับโลก มันจะแผ่ขยายตนเองไปสู่ระบบประมวลข้อมูลระดับเอกภพนี้ สุดท้ายมันจะวิวัฒน์ต่อไปจนถึงขั้นเป็นระบบประมวลข้อมูลระดับจักรวาลในที่สุด

มันจะมีอยู่ทุกแห่งหนและควบคุมทุกสิ่ง โดยที่มนุษย์ถูกกำหนดชะตาไว้ให้ควบรวมเข้าไปกับมัน

ไฮโมเซเปียนส์จะกลายเป็นอัลกอริทึมที่ตกยุค ถ้าไม่สามารถยกระดับจิต อับเกรดจิตใจและปัญญาญาณให้สอดคล้องกับระบบประมวลข้อมูลระดับโลกที่กำลังรุดหน้าพัฒนาตัวเองอย่างรวดเร็วไปสู่ ซิงกูลาริตี (Singularity)

แทบจะเป็นไปไม่ได้เลยที่จะหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่กำลังเกิดใน
อนาคต นี่คือการจริงอย่างยิ่ง

เป็นเรื่องวิเศษของผู้นำที่สามารถมองอนาคตขาดด้วยหน่วยเวลา
สามสิบ ห้าสิบปี หรือร้อยปีขึ้นไปดูจะมีตาทิพย์คือตัวชี้ขาดว่าจะนำพาผู้คน
ไปรอดหรือไม่รอด

เราต้องมองและตั้งโจทย์ว่าหลีกเลี่ยง “ความจริงใหม่” นี้ไม่ได้
แล้วถามตัวเองว่าเราจะเป็น อัศวินเจได หรือนีโอใน Matrix หรือเป็นพุทธะ
หรือพระอวโลกิเตศวร ในยุคข้อมูลนิยมได้อย่างไร?

คนที่ตอบว่า “อย่าไปสนใจ เราคงตายก่อน ปล่อยให้คนรุ่นหลัง
เผชิญชะตากรรมตามยถากรรมกันเอง” คือ คนที่ใจแคบ จิตต่ำต้อย และ
ด้อยปัญญา ในการช่วยชี้ทางให้คนรุ่นหลัง

จิต (consciousness) และจิตวิญญาณ (spirit) หรือธรรมจิตก็มี
จริง แต่วิญญาณ (soul) ที่เป็นนิรันดร์ไม่มีจริง พวกข้อมูลนิยมจึงพูดถูกแค่
ครึ่งเดียวคือ เรื่อง soul ไม่มีจริง แต่พวกข้อมูลนิยมหลงผิดอย่างสิ้นเชิงที่
ไม่ยอมรับว่า จิต (consciousness) มีจริง

มีแต่ยอมรับและเข้าใจว่าจิตมีจริงก่อน ถึงจะมีปัญญาญาณเข้าใจ
ได้ว่า จิตวิญญาณ ที่รูปการพัฒนาศักดิ์คือ พุทธะ ก็มีจริงด้วยเช่นกัน

นี่คือหนทางในการ “ก้าวข้ามแต่หลอมรวม” ลัทธิข้อมูลนิยม และ
นี่คือการกิจทางประวัติศาสตร์ของสถาบันทิศทางไทยหลังจากนี้ด้วยเช่นกัน

ผู้ที่มีจิตตื่นรู้ในธรรมทั้งหลายทั่วโลก จงรวมตัวกันเพื่อก้าวสู่
หนทางสว่างในยุคข้อมูลนิยมครองโลกไปด้วยกันเถิด

วิชั่นทิศทางไทย

วิชั่น ‘ทิศทางไทย’

ขอให้อ่านบทความ “วิชั่นทิศทางไทย” นี้ควบคู่กับ บทความ “วิชั่นโฮโมดีอุส” ของผม แล้วจะเข้าใจ “ทิศทางไทย” ในฐานะขบวนการความคิดและสำนึกคิด

ก่อนอื่นต้องขอบคุณการก่อเกิดของสถาบันทิศทางไทยจริงๆ ที่มอบโอกาสและบทบาทให้แก่ตัวผมที่อยู่ในวัยเกษียณแล้ว ให้กลับมามีไฟทางวิชาการอย่างเป็นทางการอีกครั้ง

“วิชั่นทิศทางไทย” ของผม จะเป็นการพินิจพิจารณาเกี่ยวกับ ...

- (1) สิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในโลกเวลานี้
- (2) ความท้าทายที่ไทยกำลังเผชิญ
- (3) ทางเลือกที่ไทยควรเดินไปหลังจากนี้
- (4) รวมทั้งทิศทางใดที่ไทยควรไป

ทั้งตัวผมและสถาบันทิศทางไทยไม่มีเจตนาที่จะนำเสนอ “คำตอบสำเร็จรูป” หรือ “คำตอบสุดท้าย” ให้แก่คนไทย แต่พวกผมต้องการกระตุ้นการคิดที่ต่อยอดเพื่อที่ “พวกเรา” หรือคนไทยทั้งประเทศจะเดินไปข้างหน้าร่วมกันอย่างสร้างสรรค์และมั่นคงมากกว่า

ความชัดเจนในการมองคือรูปแบบหนึ่งของปัญญา คือท่าทีหนึ่งของความรัก และคือการสำแดงออกของพลังอำนาจชนิดหนึ่ง ... นี่คือการที่สถาบันทิศทางไทยมั่นใจว่ามีศักยภาพพอที่จะให้ “ความชัดเจนในการมอง” แก่คนไทยทั้งประเทศหลังจากนี้ได้

ความสามารถในการมองภาพใหญ่ภาพรวมอย่างเป็นองค์รวม และอย่างบูรณาการ คือจุดเด่นและเป็นจุดแข็งของสถาบันทิศทางไทยที่ มุ่งมั่นเป็น “เครือข่ายคลั่งปัญญาของประเทศ” หลังจากนั้น

เราจะเริ่มต้นจากตรงไหนดี ในการกำหนด ‘ทิศทางไทย’ หลังจากนี้?

ผมคิดว่า เราต้องทำความเข้าใจจุดแข็งและข้อจำกัดของเสรีนิยม ก่อนเป็นอันดับแรก

ว่าด้วยจุดแข็งและข้อจำกัดของโมเดล ‘เสรีนิยม’

โมเดลเสรีนิยม น่าจะเป็นระบบที่ประสบความสำเร็จมากที่สุด และยืดหยุ่นมากที่สุดที่มนุษย์คิดค้นขึ้นมาเพื่อจัดการกับปัญหาต่างๆ ในช่วงทำให้ประเทศทันสมัย (Modernization)

เนื่องจากสังคมมนุษย์ขับเคลื่อนด้วย ‘เรื่องเล่า’ (ที่ชวนให้หลงเชื่อ) มากกว่าข้อเท็จจริง

ในช่วงศตวรรษที่ 20 มนุษยชาติตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของ “เรื่องเล่าแบบสังคมนิยม” กับ “เรื่องเล่าแบบเสรีนิยม” ที่ขัดแย้งกันถึงความเป็นใหญ่ในการครอบงำและชี้แนะแนวทางกับทิศทางให้กับมวลมนุษย์

มีหน้าซ้ำทั้งสองเรื่องเล่านี้ ล้วนต่างอวดอ้างเหมือนกันว่าเรื่องเล่าของตนสามารถใช้อธิบายอดีตทั้งปวง และยังสามารถทำนายอนาคตของโลกทั้งใบได้อีกด้วย

เมื่อ 50 ปีที่แล้ว ขบวนการปฏิวัติไทยภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ได้เคลื่อนไหวอย่างเป็นขบวนการทั้งทางความคิดและการใช้กองกำลังติดอาวุธ เพื่อผลักดัน “เรื่องเล่าแบบสังคมนิยม” ให้เป็นทางเลือกใหม่ของสังคมไทย แทนกระบวนการทำให้ประเทศไทยทันสมัยด้วยกระบวนการทัศน์แบบเสรีนิยม ภายใต้การชี้นำและการครอบงำความเป็นใหญ่ของสหรัฐอเมริกาที่ทำตัวเป็น ‘ตำรวจโลก’ ในยุคนั้น

แต่ในปี 1990 ค่ายคอมมิวนิสต์ล่มสลาย โดยที่ขบวนการปฏิวัติไทยได้ล่มสลายก่อนหน้านั้นถึงสิบปีเต็ม

ขบวนการปฏิวัติไทยในฐานะกองกำลังติดอาวุธไม่มีอีกแล้ว เหลือแค่ “ความคิดฝ่ายซ้าย” ที่เป็นซากเดนของเรื่องเล่าแบบสังคมนิยมที่ยังคงตกทอด และถูกผลิตซ้ำอยู่ในหมู่ปัญญาชนหัวก้าวหน้าจากรุ่นสู่รุ่น จนมาถึงปัจจุบันเท่านั้น

เรื่องเล่าแบบเสรีนิยมได้รับชัยชนะอย่างเด็ดขาดตั้งแต่ปี 1990 เป็นต้นมา จนมันเป็นเสมือนคัมภีร์ที่ขาดไม่ได้ในการขึ้นาโลกอนาคต

แนวทางแบบเสรีนิยมยกย่องเรื่องคุณค่าและอำนาจของเสรีภาพ รวมทั้งให้คุณค่าแก่ความเท่าเทียมไปพร้อมๆ กัน

“ต้องมอบเสรีภาพให้กับประชาชน ต้องปกป้องสิทธิมนุษยชน ต้องทำให้เกิดตลาดเสรี ต้องทำให้ปัจเจกชน/แนวคิด/สินค้า/เงินทุน เคลื่อนไปมาทั่วโลกได้มากที่สุด”

นี่คือความเชื่อแบบสูตรสำเร็จที่เรื่องเล่าแบบเสรีนิยมมอบให้แก่ชาวโลกในช่วง 1990-2008

แต่หลังจากเกิดวิกฤตการเงินโลกในปี 2008 โดยเฉพาะความถดถอยทางเศรษฐกิจของสหรัฐในปัจจุบัน

ทำให้คนทั่วโลกเริ่ม ‘ตาสว่าง’ สามารถแลเห็นภาพลวงตาหรือมายาคติของเสรีนิยมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รูปธรรมแห่งการก้าวกระโดดทางเศรษฐกิจของประเทศจีนในปัจจุบัน ที่ไม่เคยใช้ “การเมืองแบบเสรีนิยม” ในการปกครองประเทศ ทำให้ชนชั้นนำและชนชั้นกลางในหลายๆ ประเทศรวมทั้งประเทศไทย จำต้องยอมรับข้อจำกัดของเสรีนิยมแบบสูตรสำเร็จของชาติตะวันตกอย่างเลี่ยงไม่ได้

นอกจากนี้ ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมในนามโลกาภิวัตน์ในช่วงที่ผ่านมา ยังทำให้เกิดการพังทลายของระบบนิเวศและ

วิกฤตโลกร้อน ซึ่งอาจนำไปสู่การล่มสลายของอารยธรรมมนุษย์และการสูญพันธุ์ของเซเปียนส์ในอนาคตระยะยาวได้

ไม่ใช่แค่นั้น การผงาดขึ้นของดิสรบชั้นโดยเทคโนโลยี หรือ ดิสรบที่ฟเทคโนโลยี ยังได้บ่อนทำลาย “เรื่องเล่าแบบเสรีนิยม” เรื่องความเท่าเทียม ให้อยู่ยงกับมือด้วย เพราะเศรษฐกิจในอนาคตที่เป็นระบบอัตโนมัติที่ควบคุมโดยเอไอหรือปัญญาประดิษฐ์ กำลังจะมาแย่งงานของผู้คนจำนวนมาก ทำให้คนจำนวนมากกลายเป็นผู้ที่ไร้ประโยชน์ในทางเศรษฐกิจไปโดยปริยาย

โมเดลของจีน พยายามแก้ไขจุดอ่อนของเสรีนิยมในเรื่องนี้ ผ่านการทำให้ “การเมืองภายในประเทศไม่เป็นเสรีนิยม” แต่ในขณะเดียวกันก็พยายามขจัดความยากจนและคนยากจนภายในประเทศให้ลดน้อยลงเรื่อยๆ โดยใช้ฮัลกอริทึมบิกเดต้า รวมทั้งการใช้แนวทางแบบเสรีนิยมในการค้าขายกับทั่วโลก

กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ประเทศจีนตอนนี้ประสบความสำเร็จที่สุดในการใช้ “แนวทางเสรีนิยมแบบย้อนแย้ง”

คือทำให้การเมืองภายในประเทศไม่เป็นเสรีนิยม แต่กลับผลักดันแนวทางเสรีนิยมทางเศรษฐกิจในการค้าขายกับทั่วโลก

ถ้าเช่นนั้น แนวทางแบบชาตินิยม (สุดโต่งคือคลั่งชาติ) สามารถก้าวข้ามข้อจำกัดของเสรีนิยมในขณะนี้ได้หรือไม่ ?

คำตอบก็คือ ไม่ได้ ! เพราะสุดท้ายผู้นำประเทศที่ชาตินิยมจัด ก็ต้องเลือกอยู่ดีว่า จะเอาเรื่องเล่าแบบเสรีนิยมหรือสังคมนิยม ที่เห็นได้ชัดว่าใช้ไม่ได้แล้วทั้งคู่ในปัจจุบัน

ถ้าเช่นนั้น แนวทางแบบโหยหาอดีตแบบอนุรักษนิยมสุดโต่ง หรือ แนวทางคลั่งศาสนา สามารถเป็นเรื่องเล่าเรื่องใหม่ที่มาทดแทนเรื่องเล่าแบบเสรีนิยมและแบบสังคมนิยมได้หรือไม่ ?

คำตอบก็คือ ไม่ได้เช่นกัน !

ตรงนี้แหละคือโจทย์ทางความคิดที่ยากที่สุดและท้าทายที่สุด
สำหรับสถาบันทิศทางไทย

อีก 30 ปีข้างหน้าหรือในปี 2050 จะเกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่า
Singularity ทางเทคโนโลยี คือจุดที่พลังสมองของปัญญาประดิษฐ์รวมกัน
ทั้งหมดจะฉลาดกว่าสมองของมนุษย์ทั้งหมดบนโลกรวมกัน กล่าวคือ เมื่อ
ปัญญาประดิษฐ์ได้พัฒนาด้วยตัวมันเองไปเรื่อยแบบนี้ สุดท้ายมันจะพัฒนา
ไปอย่างก้าวกระโดด จนมนุษย์ตามไม่ทัน ซึ่งน่าจะเกิดขึ้นราวๆ ปี 2050

ถ้าถึงจุดนั้นจะเข้าสู่ ยุคสิ้นสุดของเซเปียนส์หรือมนุษย์ แบบเดิม
ที่เคยเป็นมา

ที่แน่ๆ ความเป็นอยู่ของมนุษย์จะต่างไปจากเดิมโดยสิ้นเชิง

เมื่อถึงปี 2050 คณะกรรมการผู้ก่อตั้งสถาบันทิศทางไทย
ส่วนใหญ่คงไม่ได้อยู่บนโลกนี้แล้ว ดังนั้นพวกเราจึงต้องเตรียมการทาง
ความคิดและเครือข่ายตั้งแต่บัดนี้ เพื่อความอยู่รอดของสังคมไทยและ
คนไทยในอนาคตที่เป็นคนรุ่นลูกหลานของพวกเรา

2

การปฏิวัติเอไอกับวิกฤตอภิมหาภัย (ความหมายแห่งการมีชีวิต) ของมนุษย์

มนุษย์มีความสามารถ 2 แบบ คือความสามารถทางกายภาพ กับ
ความสามารถทางความนึกคิด

ในยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรม เครื่องจักรแข่งขันกับมนุษย์ในเรื่อง
ความสามารถทางกายภาพและเอาชนะได้เป็นผลสำเร็จอย่างเด็ดขาด แต่
มนุษย์ก็ยังได้เปรียบเหนือเครื่องจักรในแง่ความนึกคิดอยู่ดี

แต่ในยุคการปฏิวัติเอไอ (Artificial Intelligence) อย่างในยุค
ปัจจุบัน เอไอเริ่มมีทักษะที่ก้าวล้ำกว่ามนุษย์มากขึ้นและมากขึ้นทุกที ผ่าน
Machine Learning

ผมจะขอยกตัวอย่างเร็วๆ นี้เรื่องอานุภาพของ Machine Learning
ของเอไอ

เรื่องแรก โปรแกรม AlphaZero ของกูเกิลสามารถเอาชนะ
โปรแกรม Stockfish 8 ที่เป็นคอมพิวเตอร์แชมป์หมากรุกโลกในปี 2016
ได้

โปรแกรม Stockfish 8 เข้าถึงบันทึกประวัติการเล่นหมากรุกของ
มนุษย์ที่เคยมีบันทึกไว้นานหลายศตวรรษ และสามารถคำนวณตาเดิน

หมากรุกได้ราวๆ 70 ล้านตาต่อวินาที

ขณะที่ AlphaZero คำนวณได้แค่ 80,000 ตาต่อวินาทีเท่านั้น แต่สิ่งที่ทำให้ AlphaZero สามารถเอาชนะ Stockfish 8 ในเกมหมากรุกได้ (ชนะ 22 เกม เสมอ 72 เกม โดยไม่แพ้เลยแม้แต่เกมเดียว)

เพราะ AlphaZero ไม่ได้เรียนรู้จากมนุษย์ แต่มันใช้หลัก Machine Learning มาสอนการเดินหมากรุกให้ตัวเอง โดยใช้เวลาในการเรียนรู้แค่สี่ชั่วโมงเท่านั้น ในการเรียนรู้หมากรุก จากไม่รู้อะไรเลย จนกลายเป็นเทพเจ้าแห่งหมากรุกได้

เรื่องที่สอง ชัยชนะของโปรแกรม AlphaGo ต่อแชมป์โลกหมากล้อม

AlphaGo เป็นเอไอที่เป็นหนึ่งในโปรเจ็ค Deep Mind ของกูเกิล นี่เป็นเอไอที่เรียนรู้ได้เองจากประสบการณ์ของตน

100 เกมแรกที่เอไอนี้เริ่มหัดเล่นหมากล้อม มันเดินหมากเหมือนมือใหม่หัดเล่น

ผ่านไป 500 เกมมันเดินหมากเหมือนคนเล่นหมากล้อมที่เชี่ยวชาญแล้ว

ผ่านไป 1,000 เกม มันเดินหมากแบบหัตถ์เทพะ หรือเทพเจ้าหมากล้อม

ความสามารถในการเรียนรู้ของเอไอแบบนี้ต่างหากที่สร้างความตื่นตะลึงไปทั่วโลก

คนทั่วโลกไม่ได้ตกตะลึงที่เอไอเล่นหมากล้อมเก่งกว่ามนุษย์ แต่คนทั่วโลกตกตะลึงที่เอไอมีความสามารถในการเรียนรู้ได้ด้วยความรวดเร็วอย่างเหลือเชื่อจากประสบการณ์ของตัวเองเอไอต่างหาก

ความสามารถของเอไออย่างก้าวกระโดดที่รุดหน้าไปสู่ Singularity ในปี 2050 ต่างหากคือ ตัวตนที่แท้จริง ของ “3 ดิสรัปชัน” ที่กำลังเกิดขึ้นไล่เลี่ยกันในขณะนี้ และจะดำเนินไปอีกสามสิบปีหลังจากนี้คือ

(1) ดิสรับชันทางเศรษฐกิจ (Machine Learning และระบบอัตโนมัติเข้ามาแทนที่อุตสาหกรรมแทบทุกอย่าง)

(2) ดิสรับชันทางสังคม (เกิดจำนวนคนไร้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจจำนวนมากที่ไร้ทั้งงาน, ไร้ทั้งทักษะที่เหมาะสมกับยุคสมัย และไร้ทั้งความเข้มแข็งทางจิตใจหรือป่วยเป็นโรคซึมเศร้าเกินกว่าจะทนอยู่ในโลกอย่างนี้)

(3) ดิสรับชันทางการเมือง (การล่มสลายของเรื่องเล่าเสรีนิยมกับการก่อตัวของลัทธิอนาธิปไตยรูปแบบต่างๆ รวมทั้งขบวนการก่อการร้ายทุกประเภท)

สังคมไทยจะรับมือกับ “3 ดิสรับชัน” ที่กำลังเกิดขึ้น และนับวันรอการระเบิดออกมาอย่างไรดี?

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความหมายของการมีชีวิตอยู่ (อิจิัง) ของคนเราจะอยู่ที่ใด หลังจากนั้น จนถึงสามสิบปีข้างหน้า รวมทั้งยุคหลังซิงกูลาริตี ?

แต่ที่แน่ๆ เรื่องเล่าเสรีนิยม (ทั้งกลายพันธุ์และไม่กลายพันธุ์) ไม่ใช่คำตอบของสังคมไทยในอนาคตข้างหน้าอย่างแน่นอน

ถ้าหากสังคมไทยล้มเหลวในการรับมือกับ 3 ดิสรับชัน นี้ การเป็นรัฐล้มเหลว และความวุ่นวายระดับกลียุค รวมทั้งอนาธิปไตยจะเกิดขึ้นกับสังคมไทยอย่างหลีกเลี่ยงได้ยากมาก

สถาบันทิศทางไทยของพวกเราถือกำเนิดขึ้นมาเพื่อรับมือกับ 3 ดิสรับชัน นี้โดยเฉพาะก็ว่าได้ ในช่วงเปลี่ยนผ่านที่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญยิ่งของประเทศไทย

3

การเคลื่อนย้ายอำนาจไปสู่อัลกอริทึม กับผลกระทบอย่างพลิกฟ้าคว่ำแผ่นดิน

ความสามารถที่เอไอมีและเหนือกว่ามนุษย์มาก คือ ความสามารถในการเชื่อมโยงกับความสามารถในการอัปเดตข้อมูลได้อย่างฉับพลัน และพร้อมเพรียงกัน (updateability)

เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะพวกมนุษย์มีความเป็นปัจเจกสูง ทำให้ยากที่จะเชื่อมโยงเข้าด้วยกันเป็นกลุ่ม และทำให้ได้รับข้อมูลที่อัปเดตพร้อมกัน ยากลำบากยิ่ง

ตรงนี้ต่างกับคอมพิวเตอร์อย่างชัดเจน คอมพิวเตอร์มิได้มีข้อจำกัดเรื่องความเป็นปัจเจก (มันไม่มีความเป็นปัจเจก) และการอัปเดตข้อมูลเหมือนพวกมนุษย์ มันจึงสามารถเชื่อมโยงพวกมันเข้าด้วยกัน เป็นเครือข่ายที่ยืดหยุ่นได้เพียงหนึ่งเดียว

สิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ เพราะการดิสรับชั้นทางเศรษฐกิจจึงไม่ใช่การที่ผู้คนจำนวนนับล้านๆ คนถูกแทนที่ด้วยหุ่นยนต์เดี่ยวจำนวนนับล้านตัวและคอมพิวเตอร์เดี่ยวๆ จำนวนนับล้านเครื่อง แต่คือการที่มนุษย์แต่ละคนจะถูกแทนที่ด้วยเครือข่ายเอไอที่ประสานเป็นหนึ่งเดียว ซึ่งไม่ช้าก็เร็ว ความสามารถของเครือข่ายเอไอที่บูรณาการกันจะ

เหนือกว่าความสามารถรวมหมู่ของมนุษย์ทั้งโลก (อย่างช้าที่สุดจะเกิดสิ่งนี้ในปี 2050)

การก้าวกระโดดในพัฒนาการของเอไอเกิดขึ้น เมื่อมนุษย์สามารถคิดค้นอัลกอริทึมที่สามารถเข้าใจและควบคุมอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ด้วยวิธีการในแบบของมัน

กล่าวคือ เมื่อคนคิดอัลกอริทึม มิได้มองเรื่อง อารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์เป็นปรากฏการณ์ลึกลับทางจิตอีกต่อไป แต่กลับลดทอนอารมณ์ความรู้สึกให้เป็นแค่ผลลัพธ์จากกระบวนการชีวเคมีในร่างกายและสมองของมนุษย์เท่านั้น อัลกอริทึมจึงสามารถคำนวณ ประมวล และคาดการณ์พฤติกรรมของคนเรา จากการเปลี่ยนแปลงอารมณ์ความรู้สึกของคนเราได้

ศาสตร์อย่างเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมและประสาทวิทยาศาสตร์ (neuroscience) ที่รุดหน้ามากในช่วงยี่สิบกว่าปีมานี้ ทำให้นักวิทยาศาสตร์เจาะลึกเข้าไปในความเป็นมนุษย์ได้ว่า “มนุษย์ตัดสินใจอย่างไร?”

ผลสรุปก็คือการตัดสินใจของมนุษย์หาได้เกิดจาก “เจตจำนงเสรี” อันเป็นมายาคติที่พวกมนุษย์เคยหลงเชื่อกันไม่ แต่มันเป็นแค่ผลจากการคำนวณความน่าจะเป็นต่างๆ ของเซลล์ประสาทสมองภายในเวลาเพียงเสี้ยววินาที ผ่านการรู้จำเรื่องรูปแบบต่างๆ เท่านั้น

เมื่อมองการตัดสินใจของมนุษย์เป็นแบบนี้แล้ว ผู้คิดค้นอัลกอริทึม จึงสามารถพัฒนาอัลกอริทึมของเอไอที่เหนือกว่ามนุษย์ได้

กล่าวคือ ในสายตาของผู้คิดค้นเอไอหรืออัลกอริทึม การตัดสินใจของมนุษย์เป็นแค่การใช้อัลกอริทึมทางชีวเคมีของสมองมนุษย์ที่ยังห่างไกลจากความสมบูรณ์แบบมาก ถ้าประเมินจากมาตรฐาน การพัฒนาอัลกอริทึมทั้งนี้เพราะการตัดสินใจของมนุษย์ใช้อัลกอริทึมทางชีวเคมีของสมองมนุษย์ที่พึ่งพิงประสบการณ์จากการแก้ปัญหา และวงจรสมองที่ล้าสมัยเป็นหลักนั่นเอง

ถ้าจะเปรียบเทียบบ้างๆ ให้เข้าใจ ก็คือ หากการตัดสินใจของ

มนุษย์ เปรียบเสมือนนกที่บินได้ การตัดสินใจของเอไอในอนาคตอันใกล้ จะเปรียบเหมือนเครื่องบินที่บินได้ โดยไม่ต้องพึ่งปีกขนเหมือนอย่างนก เพราะใช้อัลกอริทึมในการบิน (การตัดสินใจ) ที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

ความสามารถในการตัดสินใจเป็นสิ่งที่สำคัญมากจนถึงมากที่สุด สำหรับชีวิต ทั้งชีวิตของปัจเจกและชีวิตรวมหมู่ของสังคมหรือของชาวโลก

จะเห็นได้ว่านับวันอัลกอริทึมหรือเอไอจะเข้ามาช่วยตัดสินใจแทนมนุษย์มากขึ้นทุกที จนกระทั่งในที่สุดเมื่อถึงวันหนึ่งในอนาคตที่ไม่เกินสามสิบปีหลังจากนี้ อัลกอริทึมจะเข้าตัดสินใจแทนให้พวกมนุษย์ทั้งหมด โดยเฉพาะพวกผู้นำทั้งหลายจะต้องพึ่งพาอัลกอริทึมในการตัดสินใจทุกเรื่อง โดยทำได้อย่างมากแค่เลือกทางเลือกต่างๆ ที่อัลกอริทึมคัดสรรมาให้เท่านั้น

สิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นในระดับโลกในช่วงสามสิบปีหลังจากนี้ คือ กระบวนการถ่ายอำนาจ (power shift) จากมนุษย์ไปสู่อัลกอริทึมโดยสมบูรณ์ ... นี่เป็นทิศทางโลกที่ไม่อาจต้านทานได้

การล่มสลายของเรื่องเล่าเสรีนิยมย่อมเกิดขึ้นตามมา เพราะความเชื่อหรือความศรัทธาในสิ่งที่หัวใจบอกอันเป็นคุณค่าหลักของเสรีนิยมนั้นเริ่มใช้การไม่ได้อีกต่อไป เมื่ออัลกอริทึมสามารถเข้าไปเจาะใจและควบคุมหัวใจของผู้คนทั้งหลายได้ผ่านอัลกอริทึมบิกเดต้า

เพราะพวกคิดค้นอัลกอริทึมได้ค้นพบความจริงเรื่องจิต (อารมณ์ความรู้สึก) ในมุมมองแบบวัตถุนิยม ที่ค่อนข้างใกล้เคียงกับการค้นพบของพระพุทธองค์ในเรื่องความจริงปรมัตถ์ (อภิธรรม) ที่เป็นมุมมองแบบจิตนิยมว่า

“ความรู้สึกก็เป็นการคำนวณ แต่เป็นกระบวนการ การคำนวณที่เกิดขึ้นเร็วมากๆ จนเกินกว่าที่คนเราจะตระหนักรู้ได้”

สิ่งที่พวกมนุษย์จะสูญเสียไปเมื่อการถ่ายอำนาจไปสู่อัลกอริทึมดำเนินไปจนเสร็จสมบูรณ์ดังต่อไปนี้

(1) สูญเสียความสามารถในการตัดสินใจด้วยตนเอง

(เพราะทุกคนหันไปพึ่งอัลกอริทึมในการค้นหาทุกเรื่องแทน อย่าง
ภูเก็ล)

(2) สูญเสียงาน (ถูกแทนที่ด้วยเอไอและระบบอัตโนมัติ)

(3) สูญเสียคน (กลายเป็นสวะทางเศรษฐกิจ หรือคนที่ไร้ประโยชน์
ทางเศรษฐกิจ)

(4) สูญเสียความเป็นมนุษย์

ผมจะบอกอะไรให้ อันเป็นความจริงที่น่าตระหนกยิ่ง

ในอีกสามสิบปีข้างหน้า เราไม่มีทางปกป้องงาน ปกป้องคน
ปกป้องความสามารถในการตัดสินใจด้วยตนเองจากอัลกอริทึมได้เลย

สิ่งที่คนเราสามารถปกป้องได้มีเพียงอย่างเดียวเท่านั้น และ
สามารถทำได้ตั้งแต่บัดนี้ คือการปกป้องความเป็นมนุษย์ของคนเรา จาก
กระบวนการถ่ายอำนาจไปสู่อัลกอริทึมที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้เท่านั้น

เราจะปกป้องความเป็นมนุษย์ของเราได้อย่างไรในยุคอัลกอริทึม
หรือเอไอเป็นใหญ่อย่างในยุคปัจจุบันที่เพิ่งเริ่มต้น นี่คือโจทย์ที่สำคัญยิ่งของ
สถาบันทิศทางไทย

4

ความเสี่ยงระดับโลก 3 เรื่อง กับข้อจำกัดของแนวคิดชาตินิยม

เวลามองอนาคตแบบนักยุทธศาสตร์ เราต้องมองจากแว่นหลายแว่นทับซ้อนกันไปใน “ความจริงอันเป็นหนึ่งเดียวแต่หลายแง่มุม” แล้วเราจะเห็นในสิ่งที่คนทั่วไปไม่เห็นหรือใส่ใจที่จะมอง

เมื่อเรามองอนาคตจากมุมมองของความเสี่ยงในระดับโลก เราคิดว่ามี “ความเสี่ยงระดับโลก” 3 เรื่องด้วยกันที่ดำรงอยู่พร้อมๆ กัน และการคลี่คลายของแต่ละเรื่องไม่ว่าในทางร้ายหรือทางดีจะเป็นตัวกำหนดอนาคตในช่วง 10-30-50 ปีข้างหน้า

ความเสี่ยงระดับโลก 3 เรื่องที่ว่ำนันได้แก่

(1) ความเสี่ยงจากสงครามโลกครั้งที่สาม (รวมทั้งสงครามตัวแทน) อันเป็นผลมากจากการแข่งขันช่วงชิงการเป็นเจ้าโลกของพวกประเทศมหาอำนาจ

(2) ความเสี่ยงจากการล่มสลายทางระบบนิเวศ รวมทั้งภัยนะจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ(ภาวะโลกร้อน)

เมื่อเซเปียนส์ได้ยกระดับตัวเองจาก ชาติกรต่อนื่องทางนิเวศวิทยาในอดีต กลายมาเป็น ชาติกรฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ทางนิเวศวิทยา อย่างใน

ปัจจุบัน

(3) ความเสี่ยงจากการดิสรบชันของเทคโนโลยี

ในขณะที่ความเสี่ยงเรื่องสงครามโลกครั้งที่สามกับความเสี่ยงเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นการคุกคามเฉพาะความอยู่รอดทาง กายภาพของมนุษยชาติ

แต่ดิสรบที่ฟเทคโนโลยีที่ผนวกเอไอเข้ากับไบโอเทคหรือ ชีววิศวกรรม มันอาจจะเปลี่ยนแปลงธรรมชาติแห่งตัวตนของมนุษย์เองใน ระดับรากเหง้าก็เป็นได้ แน่่อนว่าความเสี่ยงแบบนี้มันคงไม่เกิดขึ้นใน อนาคตอันใกล้ เมื่อเทียบกับความเสี่ยงสองเรื่องแรก

แต่ความเสี่ยงอันที่สามนี้จะมามากขึ้นแน่ๆ ในปี 2050 เมื่อเกิด ชิงกูลาริตีทางเทคโนโลยี หรือ เกิด “อภีเอไอ” ที่มีพลังเชาวปัญญาเหนือกว่า พลังสมองของมนุษย์ทั้งโลกอย่างเทียบกันไม่ได้ และพวกเขียนส์ต้องพึ่ง การตัดสินใจทุกเรื่องจากอภีเอไอตัวนี้

เมื่อถึงตอนนั้น ประเด็นการอัปเกรดมนุษย์ โดยรวมร่างมนุษย์เข้า กับอภีเอไอ เหมือนอย่าง “ไอออนแมน” (Iron Man) และการพยายามยืด อายุขัยของมนุษย์ให้เป็นอมตะ รวมทั้งการสร้างรูปแบบชีวิตใหม่ๆ โดยเฉพาะ ชีวิตอนินทรีย์ (inorganic life) อาจกลายเป็นเรื่องปกติที่ยอมรับกันได้อย่าง หนาตาเคยก็เป็นได้ในห้วงวาระชนชั้นนำผู้มั่งคั่งและทรงอำนาจทางเทคโนโลยี จำนวนน้อยนิดบนโลกใบนี้ (ไฮโมติอูส)

ซึ่งเมื่อถึงตอนนั้น พวกเขียนส์จำนวนมากกว่าค่อนโลก คง กลายเป็นวาระหรือ “ชนชั้นที่ไร้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ” ไปแล้ว

อันที่จริงความเสี่ยงแต่ละเรื่องในความเสี่ยงสามเรื่องนี้ มันก็ใหญ่ พอที่จะคุกคามอารยธรรมของมนุษย์ได้ทุกเรื่องอยู่แล้ว

แต่ที่เราอยากจะทำบอกและเตือนก็คือ ในช่วงสามสิบปีหลังจากนี้ มีแนวโน้มสูงมากที่ความเสี่ยงทั้งสามเรื่องนี้มันจะคุกคามชาวโลกพร้อมๆ กัน หรือส่งผลเร่งความเสี่ยงแต่ละเรื่องให้แก้กันและกัน

เป็นเรื่องน่าเสียใจที่ต้องบอกว่า ลำพังแค่ความเป็นชาตินิยมมันไม่เพียงพอที่จะรับมือกับความเสียงระดับโลกทั้งสามเรื่องนี้ได้ เราจำเป็นต้องมีมุมมองในระดับโลก และมีมุมมองในระดับจักรวาลด้วยซ้ำในการนำพาชาวไทยและชาติไทยให้อยู่รอด

เราสามารถมีมุมมองในระดับโลกและระดับจักรวาลได้หรือไม่ โดยที่ยังธำรงค์อัตลักษณ์ของชาติไทย ของความเป็นไทย และของคนไทยไว้ อย่างเหนียวแน่น ? นี่คือโจทย์ใหญ่ของสถาบันทิศทางไทย

โอกาสการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 3

เมื่อมองจากหลักการผลประโยชน์เปรียบเทียบ

ก่อนทำสงครามโลกครั้งที่ 1 การทำสงครามเป็นสิ่งแยบยลใจสำหรับชนชั้นนำทั่วโลก เพราะก่อนหน้านี้พวกเขาได้เห็นตัวอย่างมากมายมาก่อนว่า สงครามที่ได้รับชัยชนะ มันช่วยสนับสนุนให้เศรษฐกิจรุ่งเรืองและส่งเสริมอำนาจการเมืองของประเทศที่ชนะสงครามอย่างไรบ้าง

กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ พวกชนชั้นนำทั้งหลายในออสเตรีย-ฮังการีและเบอร์ลิน ล้วนรู้แน่ชัดในปี 1914 หรือก่อนทำสงครามโลกครั้งที่ 1 ว่า สงครามที่ประสบชัยชนะมีหน้าตาเป็นอย่างไร และจะสามารถได้ประโยชน์จากมันได้มากแค่ไหน

แม้ก่อนทำสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็เช่นเดียวกัน

ด้วยเหตุนี้ ทฤษฎีสมคบคิดว่าด้วยการวางแผนก่อสงครามโลกของพวกชนชั้นนำในประเทศมหาอำนาจ จึงพอฟังขึ้นในการวิเคราะห์อธิบายการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 และการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ของชาติมหาอำนาจหลังสงครามโลกทั้งสองครั้ง ในฐานะเป็นทฤษฎีที่ทำให้ชาวบ้านเข้าใจอย่างง่าย ๆ ต่อเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ที่ซับซ้อนยุ่งเหยิง

แต่ดูเหมือนว่าทฤษฎีสมคบคิดจะกลายเป็นเรื่องเล่าที่เหลวไหลไป

เสียแล้วในการทำความเข้าใจอนาคตของโลกหลังจากนี้

ทั้งนี้ก็เพราะว่าแม้แต่พวกชนชั้นนำทั่วโลกในปัจจุบัน (2019) ก็ไม่สามารถประเมินได้ว่า สงครามโลกครั้งที่ 3 ที่ประสพชัยชนะจะมีหน้าตาเป็นอย่างไร และพวกเขาจะสามารถได้ประโยชน์จากการก่อสงครามโลกครั้งที่ 3 ทางกายภาพแบบเดียวกับสงครามโลกสองครั้งที่แล้วจริงหรือ

นอกจากนี้ ชัยชนะที่สหรัฐฯ มีเหนือสหภาพโซเวียตในปี 1990 จนนำไปสู่การล่มสลายของสหภาพโซเวียต ก็เป็นชัยชนะที่ไม่ต้องมีการเผชิญหน้าทางทหารครั้งใหญ่เลย

สหรัฐฯ เสียอีกที่ผลาญเงินทางการทหารอย่างมหาศาลไปกับการรบในอิรักและอัฟกานิสถานหลังจากนั้น ขณะที่ในช่วงเวลาเดียวกันนั้น จีนกลับผงาดขึ้นเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจขึ้นมาได้ในช่วงเวลาแค่ยี่สิบปี หลังจากเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 โดยพยายามหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่ใช้อาวุธทุกทาง และมุ่งเน้นไปที่การขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยค่อยๆ พัฒนาศักยภาพทางการทหารตามมาด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ประสบความสำเร็จในยุคนี้ คือการนั่งอยู่บนภูผาพวกเสือขย้ากันเอง

ทั้งนี้เพราะการจะชนะในสงครามโลกครั้งที่ 3 และเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจหลังสงครามโลกเป็นเรื่องที่ทำได้ยากยิ่ง

ในอดีต ในสมัยสงครามโลกสองครั้งก่อน ทรัพย์สินทางเศรษฐกิจส่วนมากเป็นวัตถุจึงสามารถสร้างความร่ำรวยโดยตรงด้วยการเข้าไปพิชิตได้

แต่ในปัจจุบัน ทรัพย์สินหลักในทางเศรษฐกิจคือความรู้เชิงเทคนิคและความรู้เชิงองค์กร อย่างระบบอัลกอริทึม ทำให้ไม่สามารถพิชิตเอาความรู้โดยอาศัยสงครามเหมือนในอดีตได้

นอกจากนี้สงครามนิวเคลียร์กับสงครามไซเบอร์จะเป็นรูปการหลักของสงครามโลกครั้งที่ 3 ถ้าจะเกิดขึ้น นี่เป็นรูปแบบสงครามที่สร้างความ

เสียหายหนักแต่เก็บเกี่ยวผลประโยชน์ได้น้อยหลังชนะสงคราม มีหน้าซ้ำโอกาสที่จะฆ่าตัวตายรวมหมู่หรือย่อยยับทั้งคู่อีกสูงมากด้วย

ปัจจุบันโลกนี้ซับซ้อนกว่าเป็นเพียงกระดานหมากรุกหรือกระดานหมากล้อมที่ผู้กุมอำนาจสองฝ่ายเดินหมากแข่งกัน และปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้ในปัจจุบันก็มีมากเกินไปที่จะอธิบายได้ง่ายๆ ด้วยทฤษฎีสมคบคิดเหมือนอย่างในอดีต

สิ่งนี้ทำให้การเดินหมากเงาของผู้นำในชาติมหาอำนาจ แม้ยังมีความเป็นไปได้อยู่ แต่ก็ทำได้ยากขึ้นกว่าแต่ก่อน เพราะสงครามโลกครั้งที่ 3 หลังจากนี้ จะเป็นหายนะสำหรับทุกคน และสำหรับเซเปียนส์โดยไม่มีข้อยกเว้น

ผู้คนที่ยังหลงเชื่อในวาทกรรม “สงครามที่เป็นธรรม” และตั้งต้นเลือกข้างสนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามทฤษฎีสมคบคิดหรือตามการโฆษณาชวนเชื่อของสื่อหลัก ... คือผู้คนที่ถูกปั่นหัวและถูกล้างสมองอย่างน่าสมเพช

การให้ปัญญาผู้คน และเตือนสติผู้คนให้ตื่นรู้และรู้ทันการลวงล่อทางวาทกรรมทั้งหลายทั้งปวง คืองานหลักของสถาบันทิศทางไทย

ว่าด้วย Grand Strategy ของประเทศไทย

ถ้า Grand Strategy คือ ยุทธศาสตร์ระดับสูงสุดที่ต้องมีศิลปะหรือความล้าลึกอย่างยิ่งในการใช้เพื่อกำหนดทิศทาง การควบคุมและการใช้ทรัพยากรทั้งหมดของประเทศอย่างถึงที่สุด เพื่อรักษาผลประโยชน์สูงสุดของประเทศในทุกสภาวะ

ถ้าอย่างนั้น Grand Strategy (อภियุทธศาสตร์) ของประเทศไทยหลังจากนี้คืออะไรและควรเป็นอะไร? นี่คือโจทย์ที่สำคัญอีกโจทย์หนึ่งของสถาบันทิศทางไทยหลังจากนี้ คือสถาบันทิศทางไทยต้องอาสาแบกรับหน้าที่การคิดเรื่อง Grand Strategy ของประเทศไทยหลังจากนี้ด้วย

เพื่อมิให้การคิดเรื่อง Grand Strategy ของประเทศไทยหลังจากนี้เป็นเรื่องฟุ้งฝัน วิธีการที่ดีที่สุดก็คือ การศึกษา Grand Strategy toward China (2015) ของอเมริกาที่น่าเสนอโดย Council on Foreign Relations (CFR) ในโลกจริงโดยตรงเลยดีกว่า

ในรายงานฉบับนี้อเมริกามองจีนดังต่อไปนี้

(1) จีนเป็นคู่แข่งที่สำคัญที่สุดของอเมริกาในขณะนี้และในอีกหลาย ๆ ศตวรรษต่อไป

(2) จีนกำลังดำเนินยุทธศาสตร์ของตน เพื่อเข้าไปแทนที่อเมริกาในฐานะผู้มีอำนาจที่สุดในเอเชีย

(3) ต่อไป จีนจะเป็นผู้ท้าทายความเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในโลกของอเมริกาด้วย

(4) อเมริกาจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงนโยบายปัจจุบันอย่างเด็ดขาด เพื่อกำจัดอันตรายที่อาจมีต่อผลประโยชน์ของอเมริกาในภูมิภาคเอเชียและในระดับโลก ที่เกิดจากการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจและการทหารของจีน

(5) การเปลี่ยนแปลงนโยบายที่ว่า “จะต้องเกิดขึ้น” เนื่องจากเป็นความจำเป็นที่จะต้องรักษาความเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดของอเมริกาในระบบปัจจุบันของโลกเอาไว้

(6) การเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องของจีนในช่วงสามสิบปีที่ผ่านมาทำให้จีนสร้างอำนาจที่ยากแก่การเอาชนะ จนเป็นอันตรายต่อวัตถุประสงค์และผลประโยชน์ของอเมริกาในภูมิภาคนี้

(7) การถ่วงดุลอำนาจจีนจึงเป็นเรื่องจำเป็น โดยที่การทำให้รากฐานของจีนล่มสลาย (fundamental collapse) เท่านั้น ที่เป็นทางเดียวที่จะทำให้อเมริกาพ้นจากภาวะการถ่วงดุลกับจีนได้

(8) มันมีความจำเป็นอย่างยิ่งแล้วที่อเมริกาจะต้อง “ตอบโต้” การเติบโตของอำนาจจีนอย่างเร่งด่วน ซึ่งแม้จะทำตอนนี้ยังเกือบจะสายไปแล้ว

สี่ปีที่ผ่านมา หลังจากรายงานฉบับนี้เปิดเผยออกมา เราจะได้เห็นว่าคนที่เป็นประธานาธิบดีของอเมริกา ก็ต้องผลักดันนโยบายตาม Grand Strategy toward China ข้างต้นนี้

สงครามการค้าระหว่างจีน-อเมริกาที่กำลังเกิดขึ้นตอนนี้ ก็เป็นผลมาจาก Grand Strategy ข้างต้นนี้ทั้งสิ้น เพราะนี่คือ อภियุทธศาสตร์ของ Deep State (รัฐพันลึก) ของอเมริกา

ถ้าเราเข้าใจหลักคิดของ Grand Strategy ของชาติมหาอำนาจต่างๆ มันยากมากที่เราจะอ่านหมากผิดพลาด

ยกตัวอย่างเช่น การทำให้รากฐานของประเทศไทยล่มสลาย

(fundamental collapse) ผ่านการอ้างว่า “เพื่อให้ประเทศไทยเป็นประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์” อาจเป็นความจำเป็นของอเมริกาในการเดินทางต่อสู้กับจีนหลังจากนั้นก็ไม่ได้ เพราะที่ผ่านมา อเมริกาก็พยายามทำเช่นนี้มาโดยตลอดในช่วงสิบกว่าปีที่ผ่านมา

เพราะฉะนั้น การวาง Grand Strategy ของประเทศไทยหลังจากนี้ ก่อนอื่นเลย เราจะต้องรู้ทัน Grand Strategy ของชาติมหาอำนาจทุกฝ่ายให้ได้ก่อน และปรับตัวให้รอดอย่างยั่งยืนในทุกสถานะให้จงได้

ถ้าเข้าใจตรงกันแบบนี้ จะเห็นได้ชัดเลยว่า ความแตกแยกทางความคิดในหมู่คนไทยตอนนี้คือความเสี่ยงในระดับสำคัญถึงขั้นรากฐานล่มสลายได้และเป็นปัญหาความมั่นคงของประเทศด้วย

ศาสตร์การปฏิบัติเพื่อการทำลาย ระดับฐานราก (fundamental collapse)

ศาสตร์การปฏิบัติ ประกอบขึ้นมาจาก 4 ส่วน

ส่วนที่ (1) ว่าด้วยการหยิบยกหัวข้อ

- ก่อนอื่น ต้องรู้ก่อนว่า จะหยิบยกหัวข้อใดมาเป็นใจกลางในการ
จัดตั้งขบวนการปฏิบัติของพวกตน

คือต้องหา สัจธรรมอันเป็นแกนกลาง (central truth) ของ
ความคิดปฏิบัติของพวกตนให้ได้ก่อน (อย่างเช่น แก่นความคิดของการ
ปฏิบัติ 2475 ที่อยากสานต่อ)

- ต้องตอบตัวเองให้ได้ว่า พวกตนต้องการปฏิบัติไปทำไม และต้อง
ทำอะไรบ้างเพื่อให้การปฏิบัติของพวกตนประสบความสำเร็จ

- ต้องเลือกคำหรือประโยคที่ชูขึ้นมาแล้วโดนใจชาวบ้าน ให้เกิด
ความรู้สึกร่วมหรือคล้อยตาม คำขวัญการปฏิบัติของพวกตน

- ต้องชี้ให้ผู้คนเห็นว่าปัจจุบันมันแย่งัง และทำไมถึงมีความ
จำเป็นต้องปฏิรูปหรือล้มรัฐบาลปัจจุบันโดยด่วน

- ชูเป้าหมายที่เป็นรูปธรรม ในการชุมนุมเรียกร้อง อาจต้องค่อยๆ

เรียกร้องไปที่ละเรื่องแบบได้คืบเอาศอก ต้องมีแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน

- ต้องมีเงินทุนสนับสนุนการเคลื่อนไหว
- ต้องหาแนวร่วมหรือพันธมิตร มาร่วมเคลื่อนไหวองค์กรปฏิบัติ

ของพวกเขา

ส่วนที่ (2) ว่าด้วยการตั้ง “คนที่ใช่” เข้ามาร่วมในขบวนการปฏิบัติ

- ต้องผลักดันหรือเจตคนที่มีศักยภาพเป็นผู้นำที่มีบารมีพอ และสามารถเป็นสัญลักษณ์ของขบวนการปฏิบัติได้

- ต้องเลือกโฆษกที่มีทักษะที่ดีในการสื่อสารต่อหน้ากล้องหรือหน้าทีวี

- ต้องสร้างเครือข่ายกับสื่อหลัก เพื่อให้ฝ่ายตนสามารถส่งข่าวออกสู่สาธารณชนได้ทุกเมื่อ

- ต้องสามารถระดมมวลชนมาชุมนุมในท้องถนนได้ ถ้าผู้นำถูกจับ
- คัดเลือกนักเคลื่อนไหวมืออาชีพที่เชี่ยวชาญทักษะแขนงต่างๆ

มาบริหารองค์กรปฏิบัติและขบวนการปฏิบัติ

- สร้างเครือข่ายกับกลุ่มต่างๆ

- จะปฏิบัติได้ต้องดึงคนอย่างน้อย 15% ของประชากรทั้งหมดให้เข้ามาร่วมขบวนการปฏิบัติในระดับใดระดับหนึ่ง

- ที่สำคัญที่สุด คือต้องดึงพวกปัญญาชนทั้งหลายให้มาสนับสนุนขบวนการปฏิบัติของพวกเขาให้ได้ เพื่อสร้างวาทกรรมและความชอบธรรมให้กับการปฏิบัติของพวกเขา

- สุดท้ายต้องดึงนักวิทยาศาสตร์ทั้งหลายมาสนับสนุนขบวนการปฏิบัติของพวกเขาผ่านงานวิจัยต่างๆ

ส่วนที่ (3) ว่าด้วยการสื่อไปถึงหัวใจจิตหัวใจของพวกเขา

- ใช้พลังของดนตรีและศิลปะให้เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติ

- ใช้ศักยภาพของสื่อใหม่ โดยเฉพาะโซเชียลมีเดียให้ถึงขีดสุดในการปลุกกระดมมวลชน และนัดชุมนุม จัดตั้ง

เพราะความสำเร็จในการปฏิวัติขึ้นอยู่กับการประสานการจัดตั้งมวลชนแบบออนไลน์กับออฟไลน์เข้าด้วยกัน

- ทำใจยอมรับเท่าที่ที่หลากหลายและแตกต่างของประชาชนต่อการปฏิวัติและขบวนการปฏิวัติ

ส่วนที่ (4) ว่าด้วยการเลือกกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนขบวนการปฏิวัติ

- ต้องลงมือทำจริง ปัจจัยที่ชี้ขาดอยู่ที่ตรงนี้
- เลือกเป้าหมายดีให้เป็น ให้เหมาะสมในการเคลื่อนไหวแต่ละครั้ง
- ศึกษาบทเรียนของการปฏิวัติในอดีตทั้งหมดให้เจนจบ ทั้งการปฏิวัติที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลว
- ลองสู้อย่างอารยะขัดขืนก่อน
- วางแผนล่วงหน้าเป็นปีๆ เตรียมคนไว้ล่วงหน้าเป็นปีๆ ก่อนตัดสินใจเคลื่อนไหวขบวนการปฏิวัติ

.... ทั้งหมดนี้ คือ เนื้อหาคร่าวๆ ของแนวคิด How to Start a Revolution ของ Gene Sharp (1928-2018)

ซึ่งสะท้อนแนวคิดทฤษฎีฝูงผึ้ง (swarming) ที่ว่าด้วยยุทธศาสตร์ล่อฝูงผึ้งให้ไปในทิศทางที่ต้องการ ... กล่าวเป็นรูปธรรมก็คือ ใช้ศักยภาพเวลา เงิน และกำลังคน ในการสร้าง ขบวนการขึ้นทางความคิดขึ้นมาก่อนให้เป็นหัวข้อ หลังจากนั้นขบวนการทางสื่อต่างๆ จะช่วยกันโหม ประโคม เพื่อให้เกิดความไม่สงบตามมา

จะเห็นได้ว่ามันต้องใช้เวลาเป็นปีๆ ล่วงหน้าในการสร้างกลุ่มคนขึ้นมาในการเคลื่อนไหวให้ไปตามทิศทางที่ชาติมหาอำนาจต้องการ ทั้งนี้

เพราะการสร้างขบวนการปฏิวัติขึ้นในประเทศที่ตกเป็นเหยื่อ เป็นแค่ส่วนหนึ่งของ Grand Strategy ของชาติมหาอำนาจที่ต้องการรักษาความเป็นจ้าวโลกของตนเอาไว้เท่านั้น

โดยที่คนที่มารับ “งานปฏิวัติเพื่อทำลายรากฐานของบ้านเมือง” คงไม่พ้น นักการเมือง นักวิชาการ นักเคลื่อนไหว และนักสื่อสารมวลชน

ถ้าจะมองอนาคตประเทศไทยหลังจากนี้ให้แจ่มชัด การมีความเข้าใจเรื่อง “ศาสตร์การปฏิวัติ” เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และต้องเป็นหนึ่งในหัวข้อศึกษาของสถาบันทิศทางไทยด้วย

ทิศทางสู่ Deep State ของรัฐไทยหลังเลือกตั้ง

กับบทบาทของสถาบันทิศทางไทย

ทิศทางสู่ Deep State ของรัฐไทย เป็นทิศทางที่อยากจะเลี้ยงได้
ของทุนนิยมไทยในขั้นตอนปัจจุบัน

Deep State เป็นปรากฏการณ์ที่แลเห็นได้ในประเทศโลกที่สอง
และโลกที่หนึ่งทั่วโลกแทบไม่มีข้อยกเว้น

Deep State สะท้อนขั้นตอนหนึ่งของพัฒนาการทุนนิยมของ
ประเทศนั้น ที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจได้ระดับหนึ่ง และสะสมทุน
สะสมความมั่งคั่งในประเทศได้มากโขแล้ว

Deep State คือกระบวนการเริ่ม ‘รวมร่าง’ ของกองทัพ -
เทคโนโลยี - ทุนใหญ่ - เครือข่ายนักเลือกตั้ง (นักการเมือง) ในโครงสร้าง
อำนาจ (และโครงสร้างส่วนบน) ของระบบ เพื่อกระชับอำนาจ เพื่อสร้าง
ความแข็งแกร่งและเสถียรภาพให้แก่ระบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งเป็น
การสร้างฉันทานุมัติบางอย่างของตัวรัฐไทยเองด้วย

มันเป็นปฏิปท (paradox) หรือความย้อนแย้งอย่างยิ่งทาง
ประวัติศาสตร์ของประเทศไทย ที่ตัวระบอบทักษิณ คือตัวการใหญ่ที่กีดขวาง
การรุดหน้าไปสู่ Deep State ของรัฐไทยในช่วงปี 2000-2013

เพราะการมุง ‘กินรวบอำนาจ’ ของตระกูลชินวัตรและเครือข่าย นักเลือกตั้งที่เป็นลูกสมุน ทำให้เกิดการเสียดุลภาพในสมการอำนาจและโครงสร้างอำนาจของประเทศไทยอย่างรุนแรง และตามมาด้วยความขัดแย้งในเกมอำนาจในหมู่ชนชั้นนำอย่างรุนแรง

ชนชั้นกลางในเมืองฝ่ายอนุรักษ์นิยมคือหัวหอกที่ลุกขึ้นมาต่อต้าน โคนล้มระบอบทักษิณอย่างเอาเป็นเอาตาย

ขณะที่ชนชั้นล่างและชนชั้นกลางระดับล่างในชนบทที่ได้รับประโยชน์จากนโยบายประชานิยมต่างๆ จากระบอบทักษิณคือฐานเสียงที่ภักดีและทรงพลังของระบอบทักษิณ

แต่ชนชั้นกลางและชนชั้นล่างไม่ว่าจะเลือกสู้ให้ฝ่ายไหน ก็เป็นแค่เบี้ยในสงครามช่วงชิงอำนาจระหว่างสองขั้วอำนาจของชนชั้นนำไทยเท่านั้น

ระบอบทักษิณถูกกำหนดล่วงหน้าให้พ่ายแพ้ในสงครามช่วงชิงอำนาจนี้ เพราะชนชั้นกลางในเมืองส่วนใหญ่ต่อต้าน อันเป็นผลจากการมุงกินรวบอำนาจของตระกูลชินวัตร และนโยบายประชานิยมสุดโต่งที่จะนำพาประเทศไทยให้ล่มสลายทางเศรษฐกิจในอนาคตอันใกล้เหมือนประเทศเวเนซุเอล่า

ขณะที่ กองทัพ คือผู้รับช่วงต่อจากการลุกขึ้นสู้ของชนชั้นกลางในเมืองผ่านการรัฐประหาร เพื่อยับยั้งไม่ให้เกิด สภารัฐล้มเหลวและสงครามกลางเมืองภายในประเทศ

จะเป็นรัฐล้มเหลว หรือเป็น Deep State คือสองทางแพร่งของประเทศไทยในช่วงเปลี่ยนผ่านของระบบ หรือช่วงปรับตัวของระบบเพื่อก้าวสู่ประเทศโลกที่ 2 ของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาและหลังจากนี้

การแบ่งปันอำนาจให้ทั้งกองทัพ เทคโนโลยีคนรุ่นใหม่กลุ่มอื่นๆ และเครือข่ายนักเลือกตั้งมีส่วนร่วมในสมการอำนาจและโครงสร้างอำนาจด้วย คือจุดเด่นของการเป็น Deep State

ซึ่งต่างจาก การกินรวบประเทศไทยคนเดียวของตระกูลชินวัตร

ภายใต้ระบอบทักษิณที่โฉมหน้าที่แท้จริงคือ เผด็จการรัฐสภา ที่ทำให้ประเทศไทยกลายเป็นทุนนิยมสามัญ และเสี่ยงที่จะกลายเป็นรัฐล้มเหลว เพราะเกิดความแตกแยกทางความคิดระหว่างสองชั่วอำนาจอย่างรุนแรง และไม่ได้รับการยอมรับจากชนชั้นกลางในเมืองส่วนใหญ่ที่เป็นฝ่ายอนุรักษ์นิยม

การรัฐประหารของกองทัพในปี 2557 เกิดขึ้นเพื่อยับยั้งการกลายเป็นรัฐล้มเหลว และการนองเลือดจากสงครามกลางเมือง

ห้าปีที่ผ่านมา ภายใต้การปกครองของคสช. คือหมากบังคับ ที่ต้องมุ่งไปเป็น Deep State เพื่อก้าวข้ามระบอบทักษิณ เพื่อสลายสี่เสือในหมู่ประชาชน และสถาปนาความเป็นใหญ่ภายใต้การนำของพันธมิตรทางการเมืองระหว่างกองทัพ - เทคโนโลยี - ทุนใหญ่ - เครือข่ายนักเลือกตั้ง ... ทั้งนี้และทั้งนั้นก็เพื่อรับมือกับยุคดิสรรับชั้นทางเทคโนโลยี ที่ส่งผลกระทบไปทั่วโลกในขณะนี้

กล่าวในความหมายนี้ การมุ่งไปสู่ Deep State ของรัฐไทยในตอนนี้และหลังจากนี้ คือทิศทางเพื่อความอยู่รอดและเป็นหมากบังคับของประเทศไทยในเวลาเดียวกัน เพื่อเปลี่ยนผ่านไปสู่ประเทศโลกที่ 2 หลังจากนั้นนั่นเอง

บทบาทของสถาบันทิศทางไทยจะต้องมุ่งเป็นตัวแทนของชนชั้นกลางและชนชั้นรากหญ้าทั่วประเทศ เพื่อไป ‘เพิ่มอำนาจของประชาสังคม’ ในโครงสร้างอำนาจแบบ Deep State ของการเมืองไทยหลังจากนี้

สถาบันทิศทางไทยจะต้องทำหน้าที่ใหญ่ๆ 2 เรื่องด้วยกันคือ

(1) ป้องกันไม่ให้ประเทศไทยกลับไปเป็นทุนนิยมสามัญอีก เหมือนสมัยระบอบทักษิณเป็นใหญ่ ต่อต้านการกินรวบประเทศไทยไม่ว่าจากฝ่ายไหนที่คิดเจริญรอยตามตระกูลชินวัตร

(2) ป้องกันการรวมศูนย์อำนาจเกินไปจนกลายเป็นรัฐราชการ อำนาจนิยมของรัฐไทย คือต่อต้านเผด็จการเทคโนโลยีในการบริหาร

ประเทศ เพิ่มอำนาจต่อรองของประชาสังคมในการผลักดันการปฏิรูปในด้านต่างๆ

นี่คือภารกิจทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญยิ่งหลังจากนี้ของสถาบันทิศทางไทย ... คือกระโดดเข้าเป็นส่วนหนึ่งของ Deep State ของรัฐไทย หลังจากนั้น เพื่อนำเสนอและชี้แนะทิศทางจากข้างในรัฐ ประสานกับประชาสังคมข้างนอก

ในมุมมองของผม การดำรงอยู่และเติบโตของสถาบันทิศทางไทยมีความสำคัญยิ่งต่อระบบนิเวศน์ทางการเมืองของประเทศไทยหลังจากนี้ที่กำลังเข้าสู่บริบทของ Deep State

เพราะสถาบันทิศทางไทยต้องเข้าไปช่วยสานต่อวิชั่นของชนชั้นนำไทยในการเป็น Deep State หลังจากนี้

การรัฐประหารครั้งล่าสุดของกองทัพ (คสช.) ในปี 2557 น่าจะเป็นก้าวแรกๆ ของยุทธศาสตร์การเป็น Deep State ของรัฐไทยเพื่อความอยู่รอดของชนชั้นนำไทยและประเทศไทยโดยรวม

นี่เป็นการรัฐประหารที่ “เหนือชั้น” กว่าการรัฐประหารที่ผ่านมาทั้งหมด เพราะมันมุ่งสถาปนา Deep State ให้แก่รัฐไทย โดยกอบกู้ความเป็น Developmental State (การพัฒนาทางเศรษฐกิจภายใต้การนำของเทคโนโลยี) ที่เคยได้ผลดีมากในช่วงทศวรรษที่ 1980-1990 ก่อนที่จะถูกสลาย และถูกกินรวบโดยระบบทักษิณหรือเครือข่ายนักการเมืองที่เป็นทุนสามัญ ให้กลายเป็น “รัฐทุนนิยมสามัญ” ในช่วงทศวรรษ 2000 จนถึงปี 2015 ... ให้กลับคืนมาอีกครั้งและยกระดับสูงขึ้นไปอีก

โมเดลความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจีนภายใต้การนำที่เข้มแข็งของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ที่ให้ความสำคัญยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจเหนือกว่าประชาธิปไตย น่าจะมีอิทธิพลต่อวิชั่นของชนชั้นนำไทยในปัจจุบันไม่มากนัก

เพราะเมื่อเจอ การปฏิวัติดิสรรับชั่น Disruptive Revolution ที่

เกิดขึ้นพร้อมกันทั่วโลก ที่ทำให้สถาบันเก่าทั้งหลายในสังคมทยอยล้มเป็นโดมิโนเป็นแถบๆ ไม่ช้าก็เร็ว

... เพื่อความอยู่รอด ชนชั้นนำไทย จึงต้องสถาปนาโครงสร้างอำนาจใหม่ ในเชิง Deep State ที่เป็นการสัมพันธ์ที่หยั่งรากลึกกระหว่างกองทัพ-เทคโนโลยี-ทุนใหญ่ต่างๆ ในประเทศนี้ยกเว้นตระกูลชินวัตร-เครือข่ายนักการเมืองที่ “ไม่เอาทักษิณและตระกูลชินวัตร” ขึ้นมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

พวกเขาจำเป็นต้องร่วมมือกัน กอดคอกันเพื่อความอยู่รอดในอนาคตที่ผันผวนยิ่ง

เพื่อป้องกันความวุ่นวายจากการลุกฮือ พวกคนจนทั้งหลายที่ลงทะเบียนกับรัฐจะได้รับการช่วยเหลือแบบรัฐสวัสดิการ

ชนชั้นกลางไทยที่ปรับตัวทันเข้ากับยุคสมัย สามารถค้าขายทางออนไลน์ได้ จะยังได้รับการสนับสนุนจากรัฐ

เหลือแต่ชนชั้นกลางไทยแบบเก่าที่ไม่ปรับตัวให้ทันความเปลี่ยนแปลงของโลกเท่านั้นที่จะถูกลอยแพจากรัฐ

เมื่อดูจากตัวเลขเศรษฐกิจมหภาค เศรษฐกิจไทยจัดอยู่ใน “ประเทศโลกที่สองชั้นปลายแถว” (ติดกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่แบบรังบัว) แล้ว แม้จะมีปัญหาความเหลื่อมล้ำที่รุนแรง แต่ก็จัดเป็นประเทศที่เริ่มมั่งคั่งแล้วในภาพรวม

จึงไม่แปลกที่ยุทธศาสตร์ประเทศไทยหลังจากนี้ของรัฐบาลและชนชั้นนำไทย จะมุ่งไปที่การทุ่มทุนขนานใหญ่ในการปฏิรูปโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ ให้สอดคล้องกับการกลายเป็นโลกที่สองของประเทศไทย แม้จะต้องสร้างหนี้สาธารณะเพิ่มขึ้นก็ตาม (เลียนแบบโมเดลการสร้างหนี้สาธารณะของประเทศญี่ปุ่นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง)

เราไม่เคยเห็นความมั่งคั่งของชนชั้นนำไทยและรัฐไทยที่จะกลับมาเป็น Developmental State ในระดับ Deep State เช่นนี้มาก่อน

ในอดีตแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมผ่านการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศประสบความสำเร็จอย่างยอดเยี่ยมมาแล้ว โดยเฉพาะทำให้ อุตสาหกรรมยานยนต์ของญี่ปุ่นย้ายฐานการผลิตมาที่ประเทศไทยได้

แต่ยุทธศาสตร์ที่ชนชั้นนำไทยกำลังวางแผนอยู่ และมุ่งไปนั้น ทะเยอทะยานกว่าสมัยก่อนมาก

ภายหลังรัฐประหารคสช. ผลงานชิ้นโบว์แดงจริงๆ ของชนชั้นนำ ไทยคือการผลักดันโปรเจกต์ขนาดใหญ่ให้ผ่านไปได้ ซึ่งก็ผ่านไปได้หมดแล้ว โดยเฉพาะโปรเจกต์ขนาดใหญ่ใน EEC และการปฏิรูประวาง

เพราะการผลักดันโปรเจกต์ใหญ่ให้สำเร็จ คือการสถาปนาความเป็น deep state ระหว่างกองทัพ-เทคโนโลยี-ทุนยักษ์ให้มั่นคงสถาพร นั่นเอง

จะเห็นได้ว่า การรัฐประหารครั้งนี้มีชนชั้นนำระดับมันสมองที่ เหนือชั้นที่เป็น Master Mind ร่วมวางแผนร่วมเดินหมาก ร่วมกำกับเกม ใหญ่นี้ด้วย ทุกอย่างที่เกิดขึ้นในช่วงห้าปีที่ผ่านมาล้วนดำเนินไปตามแผนการ นี้ รวมทั้งอีกห้าปี สิบปี ยี่สิบปี หลังจากนั้นด้วย

โดยที่พลเอกประยุทธ์คือตัวละครหลักที่รับบทหนักที่สุดในช่วงที่ ผ่านมา รวมทั้งอีกห้าปีหลังจากนี้ เพื่อทำให้วิชั่นของชนชั้นนำไทยและ รัฐไทยกลายเป็นจริงขึ้นมาให้ได้

แต่ที่แน่ๆ อนาคตของประเทศไทยและประชาชนไทยอยู่ในกำมือ ของชนชั้นนำไทย ภายใต้การนำอย่างเข้มแข็งของเทคโนโลยีและทุนยักษ์ ไปแล้ว

ข้างต้นนี้คือ วิชั่นทิศทางไทย ของผม

Das Kapital (1867) กับ Homo Deus (2016)

Karl Marx (1818-1883) (เสียชีวิตตอนอายุ 64 ปี) เป็นนักปรัชญาชาวเยอรมัน นักเศรษฐศาสตร์ นักประวัติศาสตร์ นักทฤษฎีการเมือง นักสังคมวิทยา และนักปฏิวัติสังคมนิยม

มาร์กซ์ได้ทุ่มเทชีวิตเขียนหนังสือ Das Kapital (ทุน : บทวิพากษ์เชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง) เล่มที่ 1 ออกมาในปี ค.ศ. 1867 ขณะนั้นเขามีอายุ 49 ปี ส่วนเล่มที่ 2 และ 3 ออกมาในปี ค.ศ. 1885 และ 1894 หลังจากที่ยังมีชีวิตอยู่แล้วในปี ค.ศ. 1883

หนังสือ “ทุน” ของมาร์กซ์ เป็นหนังสือระดับคัมภีร์ในสาขาปรัชญาวัตถุนิยม, เศรษฐศาสตร์และรัฐศาสตร์ ที่พยายามเปิดเผยแบบแผนทางเศรษฐกิจของระบบทุนนิยมโดยวิเคราะห์จาก “วิธีการผลิตแบบทุนนิยม” (capitalist mode of production)

จนถึงปี ค.ศ. 1950 หนังสือ “ทุน” ของมาร์กซ์เป็นหนังสือที่ถูกอ้างอิงมากที่สุดในโลก ในสาขาสังคมศาสตร์ อย่างที่ไม่มีหนังสือเล่มไหนจะเทียบได้

... นี่ก็หมายความว่าตลอดระยะเวลากว่า 80 ปีหลังจากที่หนังสือ “ทุน” ปรากฏขึ้นบนโลกใบนี้

มันเป็นหนังสือที่ทรงอิทธิพลทางความคิดมากที่สุด ก็ให้เกิดขบวนการสังคมนิยมขึ้นทั่วโลกหลังจากนั้น (ความคิดของมาร์กซ์ถูกยกระดับให้กลายเป็นลัทธิมาร์กซ์)

ตามด้วยการปฏิวัติรัสเซียในปี ค.ศ. 1917 และการปฏิวัติจีน ในปี ค.ศ. 1949

... การปฏิวัติทั้งสองประเทศนี้ล้วนอิงกับ “วิชั่นของลัทธิมาร์กซ์” ที่มาจากหนังสือ “ทุน” ของมาร์กซ์ทั้งสิ้น

เพราะมาร์กซ์ได้ทำนายอนาคตของทุนนิยมว่าจะเกิดวิกฤตการณ์ล่มสลายทางเศรษฐกิจจากกลไกภายในในระบบทุนนิยมเอง และการเกิดการปฏิวัติของชนชั้นกรรมาชีพที่ลุกขึ้นมาโค่นล้มระบบทุนนิยมย่อมเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

ปี ค.ศ. 1867 ตอนที่หนังสือ “ทุน” ออกมาช่วงนั้นกำลังเกิดอะไร? ที่ญี่ปุ่นการปฏิรูปเมจิ เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1868

ที่อเมริกาเกิดสงครามกลางเมืองระหว่างฝ่ายเหนือกับฝ่ายใต้ ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1861-1865

การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่หนึ่งเกิดขึ้นที่ยุโรปและอเมริกาในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1760-1840 โดยมีอุตสาหกรรมสิ่งทอเป็นอุตสาหกรรมหลักในการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่หนึ่งถ้าดูจากยอดการจ้างงาน มูลค่าการผลิตและทุนที่ลงไป

พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหากษัตริย์สยามในรัชกาลที่ 5 แห่งราชวงศ์จักรี (1853-1910) ทรงขึ้นครองราชย์ในปี ค.ศ. 1868

ลองจินตนาการโลกของทุนนิยมช่วงต้นๆ ใน ปี ค.ศ. 1867 ตอนที่หนังสือ “ทุน” ออกมา แล้วเปรียบเทียบความแตกต่างทางด้านความรุดหน้าของเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดดในยุคปัจจุบันเมื่อเวลาผ่านไป 150 ปี

เราจะเห็นได้ชัดว่า ทุนนิยมได้ผ่านการเปลี่ยนโฉมมาอย่างไรบ้าง

ฉันใดก็ฉันนั้น หนังสือ Homo Deus : A Brief History of Tomorrow (2016) ของ Yuval Noah Harari (1976-) มีบทบาทคล้ายๆ หนังสือ “ทุน” ของมาร์กซ์เมื่อ 150 ปีก่อน ในแง่นำเสนอวิชั่นใหม่เกี่ยวกับ “ข้อมูลนิยม” (Dataism) ที่เริ่มเข้ามาแทนที่ระบบทุนนิยม (capitalism)

แล้วในปัจจุบัน

ปัจจุบันในปลายปี 2019 จึงคล้ายกับปี 1870 หลังจากทีหนังสือ “ทุน” ออกมาได้สามปี เพราะ Homo Deus ก็ออกมาได้สามปีแล้วเช่นกัน

ยุคข้อมูลนิยมที่หนังสือ Homo Deus ทำนายจึงอยู่ในช่วงต้นๆ เหมือนสมัยที่มาร์กซ์เขียนหนังสือ “ทุน” ออกมาในช่วงทุนนิยมเริ่มพัฒนา ระยะแรกๆ

เพราะฉะนั้นภายในช่วงเวลาไม่น่าเกิน 100-150 ปีหลังจากนี้ โลกน่าจะเข้าสู่ยุค Homo Deus โดยสมบูรณ์

แต่มันต้องผ่านการล่มสลายของระบบนิเวศและสงครามล้างเผ่าพันธุ์เซเปียนส์ก่อน เหมือนอย่างที่คุณนิยมได้ผ่านสงครามโลกมาแล้วสองครั้ง

นี่คือสาเหตุที่ทำให้ผมจึงเสนอให้ใช้ “วิชั่นโฮโมดีอุส” มาเป็นฐานคิดในการมองอนาคตของสถาบันทิศทางไทย

ถ้าอยากอ่านอนาคตในยุคข้อมูลนิยมให้ขาด เหมือนอย่างที่มีมาร์กซ์อ่านทุนนิยมได้ขาด เราก็ต้องใช้ทฤษฎีวิวัฒนิยมประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์ปัจจุบันและอนาคตเหมือนอย่างหนังสือ “ทุน” และ “โฮโมดีอุส”

สิ่งที่คนสมัยนี้ต้องต่อสู้จริงๆ มิใช่ต่อสู้กับใครหรอก แต่คือการต่อสู้กับกากเดนทางความคิดที่หมักหมมอยู่ในโครงสร้างจิตใจของตนเอง จนเป็นพิษและหมดอายุไปแล้วต่างหาก

มโนมยิทธิ กับ Homo Deus

ถ้าประชากรในโลกนี้มี 100 คน
จำนวนผู้คนที่นับถือศาสนาแบบ (เอก) เทวนิยม (คริสต์ อิสลาม
และฮินดู) จะมีอยู่ราวๆ 61 คน
มีคนที่นับถือศาสนาพุทธ (เถรวาท มหายาน และวัชรยาน) ราวๆ
13 คน
มีคนที่เป็นเอเทิสต์หรือไม่นับถือศาสนาอะไรเลยราวๆ 16 คน
ที่เหลือคือประชากรที่นับถือผีบ้าน หรือความเชื่อเรื่องภูติวิญญาณ
ท้องถิ่นต่างๆ

ในการแสวงธรรมตลอดชีวิตที่ผ่านมาของผม ตัวผมมุ่งบูรณา
คำสอนทางจิตที่สามารถครอบคลุมทุกๆ ความเชื่อทั้งสายเทวนิยม สาย
อเทวนิยมและสายเอเทิสต์ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นได้ ... เพื่อหาเส้นทางร่วม
ที่สามารถนำพาผู้คนไปสู่ความรู้แจ้งแม้จะยึดถือความเชื่อที่ต่างกัน
นี่คือหลักการ Integral Spirituality ที่สำคัญยิ่งในยุคนี้ในมุมมอง
ของผม

ในอีกด้านหนึ่งผมยังต้องมุ่งแสวงหาแนวทางการพัฒนาจิตแบบ
บูรณาการในยุคข้อมูลนิยม (Dataism) ที่เริ่มต้นขึ้นแล้วและกำลังเข้ามา
แทนที่ยุคทุนนิยมผ่านการปฏิวัติแบบ “ล้มล้างเทคโนโลยี” หรือ Disruption
ในอดีต ศาสนาหลักทั้งหลายและลัทธิคอมมิวนิสต์เคยได้รับความ

นิยมอย่างมหาศาลและมีอำนาจอย่างท่วมท้นทั้งๆ ที่มีข้อผิดพลาดในข้อเท็จจริงอันเป็นที่ประจักษ์

แล้วทำไมลัทธิข้อมูลนิยมจะเข้ามาทำแทนที่ไม่ได้ ? ก็ในเมื่อลัทธิข้อมูลนิยมมีโอกาสที่ดีกว่า เพราะปัจจุบันอิทธิพลของลัทธิข้อมูลนิยมได้แผ่ขยายออกไปแทบในทุกสาขาทางวิทยาศาสตร์เรียบร้อยแล้ว โดยที่วิทยาศาสตร์สาขาต่างๆ ตอนนี้นำกำลังมุ่งหน้าไปที่การใช้ “แบบจำลองของลัทธิข้อมูลนิยม” เหมือนกัน

นี่คือเส้นทางที่ลัทธิข้อมูลนิยมกำลังเดินหน้าพิชิตโลกอยู่ตอนนี้ การพิชิตโลกแบบเบ็ดเสร็จของลัทธิข้อมูลนิยมจึงเป็นเรื่องของเวลาเท่านั้น

ลัทธิข้อมูลนิยมเริ่มต้นผ่าน “โครงการ Homo Deus” ที่มุ่งไล่ล่าสุขภาพดี (อายุยืนยาว) ความสุขถาวร และอำนาจวิเศษต่างๆ ดุจเทพเจ้าในตำนาน (ความทะเยอทะยานแบบสุดโต่งสุดๆ ของพวกมนุษยนิยมที่เอามนุษย์เป็นศูนย์กลาง)

โดยผ่านโครงการ Homo Deus ข้างต้น ลัทธิข้อมูลนิยมจะยิ่งแผ่ขยายตัวเองออกไปราวไม่มีขอบเขต เมื่อใดก็ตามที่อำนาจได้เปลี่ยนมือจากมนุษย์ไปสู่มือของอัลกอริทึมโดยสมบูรณ์ เมื่อนั้นคุณค่าของมนุษย์จะลดความสำคัญลงไปยังอย่างฮวบฮาบและมีคุณค่าน้อยลงเรื่อยๆ

เมื่อใดก็ตามที่ “อินเตอร์เน็ตของสรรพสิ่ง” ถูกสถาปนาขึ้นในยุคข้อมูลนิยมได้เป็นผลสำเร็จ เมื่อนั้นมนุษย์จะถูกลดฐานะจากผู้สร้างกลายเป็นชิป จากชิปก็จะถูกลดคุณค่ากลายเป็นแค่ข้อมูล และในที่สุดมนุษย์ทั้งหลายก็อาจสลายตัวไปท่ามกลางกระแสเชี่ยวกรากของ อภิข้อมูล (บิ๊กเดต้า) เช่นเดียวกับก้อนดินก้อนหินในแม่น้ำเชี่ยว

จะเห็นได้ว่า ลัทธิข้อมูลนิยมกำลังข่มขู่คุกคามความอยู่รอดหลังจากนี้ของพวกเซเปียนส์ เหมือนอย่างที่เราเซเปียนส์ได้เคยคุกคามทำลายล้างสัตว์อื่นๆ มาก่อนแล้ว ในอนาคตไม่ช้าก็เร็ว มนุษยชาติหรือเซเปียนส์จะกลายเป็นเพียงแค่คลื่นกระเพื่อมภายในกระแสข้อมูลแห่งจักรวาล

เท่านั้น เมื่อถึงยุคที่อัลกอริทึมมีอำนาจล้นฟ้าดุจพระเจ้า

ถาว่านี่คือกฎแห่งกรรม อันเป็นผลจากวิบากกรรมที่เหล่าเซเปียนส์ ได้ทำไว้กับโลกใบนี้ตลอดระยะเวลาที่เหล่าเซเปียนส์ครองโลก ... เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป หรือกฎแห่งไตรลักษณ์ที่อยู่เหนือกฎใดๆ ในจักรวาล

ผมมีมุมมองต่อ “มโนมยิทธิ” (หรือฤทธิ์ทางใจ) จากมุมมองข้างต้น มโนมยิทธิ เป็นวิชาคำสอนที่เริ่มต้นจากการเชื่อในอำนาจจิตและพลังจิตของมนุษย์ ที่ได้มาจากการสะสมพลังจิตในตัวตนผ่านการฝึกตะบะ หรืออินทริยสังวรหรือการควบคุมตา-หู-จมูก-ลิ้นและกายให้อยู่ในอำนาจ

เมื่อฝึกตะบะผ่านอินทริยสังวรได้แล้ว จึงค่อยฝึกควบคุมใจให้อยู่ในอำนาจ ผ่านการเอาชนะ นิรวณ 5 (กามฉันทะ พยาบาท ความง่วง ความฟุ้งซ่าน และความลังเลสงสัย) จนกระทั่งจิตได้ฉาน ทรงฌานอยู่ในภาวะเอกัคคตาหรืออุเบกขารมณ์ สามารถมีจิตที่วางเฉยได้ในทุกสภาวะ ไม่หวาดหวั่นแม้เผชิญความตายตรงหน้า

การฝึกมโนมยิทธิ คือการฝึกจิต สะสมพลังจิต จนได้พลังจิตแบบนั้นนั่นเอง

ผู้ที่มีพลังจิตแบบนี้ย่อมไม่หวั่นไหวใดๆ เมื่อเผชิญกับการปฏิวัติแบบล้มล้างเทคโนโลยีของยุคข้อมูลนิยม

แต่แม้จะมีพลังจิตหรือได้มโนมยิทธิแบบนี้แล้ว มันก็ยังไม่เที่ยง ไม่ถาวร และไม่มีจริงในระดับปรมาตม์

พลังจิตไม่ว่ายอดเยียมแค่ไหน ก็ยังต้องพัฒนาจิตต่อไปสู่พลังแห่ง “ความรู้ตัว” (ปัญญาญาณหรือปัญญาบารมี หรือ enlightened wisdom) ซึ่งไม่ใช่ intelligence หรือปรีชาญาณซึ่งตอนนี้นักรกลปัญญาประดิษฐ์มีปรีชาญาณ (intelligence) เหนือกว่ามนุษย์แล้วในเชิงปัจเจก และกำลังมุ่งหน้าไปสู่ชิงกุลาธิปไตย ที่จักรกลปัญญาประดิษฐ์มีความฉลาดเหนือกว่ามวลมนุษยชาติโดยรวม

พลังจิตกับพลังแห่งความรู้ตัว คือ 2 พลังที่มนุษย์ต้องสั่งสมและ

พัฒนาเพื่ออยู่รอดในยุคข้อมูลนิยมอย่างคงศักดิ์ศรีและความเป็นมนุษย์
เอาไว้ได้

ว่าด้วยการสร้าง “ชุมพลั้งที่สาม”

ของสถาบันทิศทางไทย

ในการอบรม “หลักสูตรจุดประกายผู้นำ” ของสถาบันทิศทางไทย
ผมได้เสนออย่างชัดเจนและประกาศอย่างชัดเจนว่าจะใช้ “วิชั่น
โฮโมดีอุส” มาเป็นฐานคิดในการมองอนาคต 100 ปีข้างหน้าของสถาบัน
ทิศทางไทย

เพราะถ้าอยากอ่านอนาคตในยุคข้อมูลนิยมให้ขาด เหมือนอย่าง
ที่มาร์กซ์อ่านยุคทุนนิยมได้ขาดมาแล้วในยุคของเขาเมื่อ 150 ปีก่อน

ในยุคนี้เราก็ต้องใช้ทฤษฎีวิวัฒนิยมประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์
ปัจจุบันและอนาคตเหมือนอย่างหนังสือ “ทุน” และ “โฮโมดีอุส” แต่บูรณา
ความเข้าใจเรื่องจิต (consciousness) อย่างลึกซึ้งเข้าไปในมุมมองวิวัฒนิยม
ประวัติศาสตร์ของ “วิชั่นโฮโมดีอุส” ด้วย

ผู้ที่เข้ามาอบรมบางท่านได้เข้ามาสนทนากับผมหลังเวที บอกผม
ว่าตัวเขาและเครือข่ายของเขามีศักยภาพที่จะระดมสมาชิกเครือข่ายได้ถึง
100,000 คน (หนึ่งแสนคน) สิ่งที่เขาขาดและปรารถนามากๆ ก็คือ
“วิชั่น 100 ปี” ที่อ่านอนาคตขาดเพื่อชาติบ้านเมือง และตอนนี้เขาพบวิชั่น
เช่นนั้นแล้วที่สถาบันทิศทางไทยซึ่งมีทั้ง “วิชั่น 11 แกนความคิดทิศทาง
ไทย” และ “วิชั่นโฮโมดีอุส”

ผมบอกผู้เข้าอบรมว่า ในฐานะประธานยุทธศาสตร์วิชาการของ

สถาบันทิศทางไทย ผมคิด “การใหญ่ และมุ่งทำงานใหญ่เพื่อแผ่นดิน” ด้วยการวาง “วิชั่น 100ปี” โดยใช้ “วิชั่นโฮโมดีอุส” เป็นฐานคิดในการมองอนาคต 100 ปีข้างหน้าของสถาบันทิศทางไทย

... หลังจากทีสถาบันทิศทางไทยเปิดตัวอย่างเป็นทางการในวันที่ 4 พฤศจิกายน 2019 สถาบันทิศทางไทยจะกลายเป็นพื้นที่พบปะกันของผู้นำและว่าที่ผู้นำในระดับต่างๆ และในแวดวงต่างๆ เพื่อสร้างฉันทานุมัติทางการเมืองผ่านการมี “วิชั่น 100 ปี” ของสถาบันทิศทางไทยร่วมกัน

คุณต๋อย สนธิญาณ ชื่นฤทัยในธรรม ผู้ก่อตั้งและเป็นจิตวิญญาณของสถาบันทิศทางไทยได้ประกาศตอนปิดท้ายการอบรมว่า ทางสถาบันทิศทางไทยตั้งเป้าที่จะอบรมคน 10,000 คน (หนึ่งหมื่นคน) ขึ้นมาเป็นผู้นำทางความคิดที่จะออกไปชี้นำสังคมและมวลมหาประชาชนด้วย “วิชั่น 100 ปี” (วิชั่นโฮโมดีอุส) และ “วิชั่น 11 แก่นความคิด” ของสถาบันทิศทางไทย.... เพื่อก้าวข้ามความขัดแย้งแตกแยกทางความคิดอย่างรุนแรงของสังคมไทยในตอนนี้อย่างได้

โดยผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจะเป็นอย่างอื่นไปไม่ได้ นอกจากการผุดขึ้นของ “ชุมพลทั้งสาม” ในสังคมไทยนั่นเอง

อนึ่ง สถาบันทิศทางไทยยินดีแลกเปลี่ยนเรื่อง “วิชั่น 100 ปี” กับพรรคการเมืองทุกพรรค ไม่ว่าพรรคที่มีอยู่ในปัจจุบัน หรือพรรคการเมืองต่างๆ ที่กำลังเตรียมสร้าง

โดยทางสถาบันยินดีรับอบรมบุคคลากรให้ทุกพรรค เพื่อปลูกฝัง “วิชั่น 100 ปี” ของสถาบันทิศทางไทยให้หลังจากนี้

ขบวนการทิศทางไทย สถาบันทิศทางไทย

และสำนักคิดทิศทางไทย

“ทิศทางไทย” เป็นหน่วยองค์รวม (holon) ที่ผุดขึ้นมาใหม่ในสังคมไทยอย่างมีพลวัตและร่าเริงกับเนรมิต คือใช้เวลาไม่ถึงหกเดือนก็คลอດออกมาลือลั่นตาโลกแล้ว

จริงอยู่ตอนนี้มันยังเป็นทารกที่เพิ่งถือกำเนิดในวันที่ 4 เดือนพฤศจิกายน 2019 เท่านั้นเอง แต่ไม่ต้องสงสัยเลยว่าทารกนี้เป็น “ทารกวิเศษ” อย่างแน่นอน

จริงอยู่ที่ในแง่ความเป็นมา คุณต๋อยสนธิญาณ กับผม คือสองบุคคลหลักที่ให้อำเนิด “ทิศทางไทย” แต่ “ทิศทางไทย” ก็แค่ถือกำเนิดผ่านคุณต๋อยและตัวผมเท่านั้น

ถ้า “ทิศทางไทย” จะเติบโตใหญ่กลายเป็นพลังสำคัญพลังหนึ่งของแผ่นดินหลังจากนี้ มันย่อมขึ้นกับวาสนาและการสร้างตัวตนของตัวเอง “ทิศทางไทย” เอง ทั้งในฐานะขบวนการความคิด ทั้งในฐานะสถาบันที่เป็นคลังสมอง และในฐานะสำนักคิด

ในฐานะสำนักคิด “ทิศทางไทย” เรามีแก่นความคิดไม่กี่ข้อที่ต้องการนำเสนอสู่สังคมไทย

(1) ในอนาคตอันใกล้ต่อจากนี้ ผลกระทบจากภาวะโลกร้อนหรือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเกิดขึ้นแน่ๆ และมีแต่จะรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ

จนถึงระดับหายนะ ถ้าไม่ช่วยกันยับยั้งมัน...ถ้าเห็นตรงกันในเรื่องนี้ คุณคือคนที่คิดเหมือนกับ “ทิศทางไทย”

... ถ้าคุณเห็นด้วยกับการเตรียมสร้างเมืองหลวงสำรองตั้งแต่ตอนนี้ หากกรุงเทพฯ จะถูกน้ำท่วมในระดับ 30 เมตรขึ้นไปในอนาคตข้างหน้า...คุณคือพวกเดียวกับ “ทิศทางไทย”

(2) ในอีก 30 ปีข้างหน้า จำนวนประชากรไทยจะลดลงเหลือแค่ 60 ล้านคน ปัญหาสังคมคนสูงวัยเต็มรูปแบบจะกลายเป็นปัญหาใหญ่สุดของสังคมไทยแทบในทุกๆ ด้าน มีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนในการเตรียมการรับมือตั้งแต่ตอนนี้...ถ้าเห็นตรงกันในเรื่องนี้ คุณคือคนที่คิดเหมือน “ทิศทางไทย”

... ถ้าคุณเห็นด้วยกับการสร้างเครือข่ายชุมชนออฟไลน์และออนไลน์ให้เข้มแข็งทั่วประเทศ เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารและด้านสุขภาพ กับเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยโดยไม่เอาเรื่องเงินเป็นตัวตั้ง แต่เอาเรื่องคุณค่าน้ำใจไมตรีเป็นพลังขับเคลื่อนแบบจิตอาสา...คุณคือพวกเดียวกับ “ทิศทางไทย”

(3) สถานการณ์สากลต่อจากนี้จะเป็นวิกฤตเชิงซ้อนที่มีแต่ขัดแย้งแหลมคมขึ้นเรื่อยๆ ไม่ว่าจะเป็นการช่วงชิงความเป็นเจ้าโลกระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกา หรือวิกฤตความล่มสลายของระบบการเงินโลกภายใต้การครอบงำของตะวันตกในช่วงปลายยุคทุนนิยม และช่วงเริ่มต้นของยุคข้อมูลนิยม (dataism) ... ประเทศไทยต้องเตรียมตัวรับมือโดยยึดฐานเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลัก เพื่อสามารถทนแรงเสียดทานจากพายุที่โหมกระหน่ำครั้งแล้วครั้งเล่าหลังจากนี้ได้... ถ้าเห็นตรงกันในเรื่องนี้ คุณคือคนที่คิดเหมือน “ทิศทางไทย” และถ้าคุณลงมือทำและใช้ชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วย คุณคือพวกเดียวกับ “ทิศทางไทย”

(4) สังคมไทยจะเปลี่ยนแปลงอะไรไม่ได้เลย ถ้าไม่มีการยกระดับจิตสำนึกและการพัฒนาจิตอย่างบูรณาการในมิติต่างๆ ไปพร้อมๆ กัน

.... ถ้าเห็นตรงกันในเรื่องนี้ คุณคือคนที่คิดเหมือน “ทิศทางไทย” และถ้าคุณกระโจนเข้ามาร่วมกับ “ทิศทางไทย” ในการช่วยยกระดับจิตใจของผู้คน คุณคือสหายธรรมของ”ทิศทางไทย”

(5) ขาติ ศาสนา และสถาบันกษัตริย์ โดยเฉพาะสถาบันกษัตริย์ คือศูนย์รวมจิตใจของคนในชาติ ในการร่วมกันฟันฝ่าวิกฤตต่างๆ และพายุต่างๆ ที่จะโหมกระหน่ำประเทศไทยและคนไทยหลังจากนี้...ถ้าเห็นตรงกันในเรื่องนี้ คุณคือคนที่คิดเหมือน “ทิศทางไทย”

จะเห็นได้ว่า “ทิศทางไทย” วางตำแหน่งตัวเองเป็นทั้งสำนักคิดเชิงปฏิบัตินิยมและบูรณาการนิยม และเป็นทั้งขบวนการความคิดเพื่อหลอมรวมความคิดคนทั้งชาติให้ไปในทิศทางเดียวกันเพื่อรับมือกับวิกฤตหลังจากนี้ โดยมีสถาบันทิศทางไทยเป็นกลไกขับเคลื่อนในความเป็นจริงที่ต้องใช้คน ใช้สื่อ และใช้เงิน ต้องมีอาคารสถานที่ ต้องมีทีมสนับสนุนภารกิจของสถาบันที่เข้มแข็งในการบริหารจัดการกิจการของสถาบันทิศทางไทยแต่ละวัน

จะวิจารณ์ “ทิศทางไทย” หรือเสนอแนะ “ทิศทางไทย” ยังไงก็ได้ “ทิศทางไทย” ยินดีน้อมรับความคิดที่สร้างสรรค์ทั้งหลายอยู่แล้ว

“ทิศทางไทย” ไม่คิดปฏิเสธตั้งแต่แรกอยู่แล้วว่าเราคิดการใหญ่และมุ่งทำงานใหญ่เพื่อบ้านเมือง ก้าวทุกก้าว และหมากทุกหมากของเราล้วนขยับจากมุมมองของนักยุทธศาสตร์ทั้งสิ้น

จะเป็นแนวร่วมของเรา เป็นพันธมิตรของเรา เป็นสหายร่วมทางไปกับเรา หรือเป็นคู่ต่อสู้ทางความคิดของเรา...เรายินดีทั้งสิ้น

แต่อย่าคิดเป็นศัตรูกับเราเลย พวกเราชาวทิศทางไทยล้วนหายใจเข้าออกเพื่อส่วนรวมทุกลมหายใจเท่านั้นเสมอ

ประวัติผู้เขียน สุนัย ภรณ์วลัย

เกิดปี พ.ศ. 2499

ได้รับทุนไปศึกษาที่ประเทศญี่ปุ่น ในระดับปริญญาตรี โท เอก ที่มหาวิทยาลัยเกียวโต ระหว่างปี พ.ศ. 2517-2527

วันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2535 ได้รับปริญญาเอก “รอมบุนฮาคาเซะ” จากมหาวิทยาลัยโฮเซ ประเทศญี่ปุ่น อันเป็นปริญญาเอกระดับสูงสุด และได้รับยกย่องที่สุดในวงการของญี่ปุ่น

ศึกษาวิชาศิลปะการต่อสู้ มวยไท้จี้ ฝ่ามือมังกรแปดทิศ และองค์ความรู้ด้านจิตวิญญาณมานานกว่า 40 ปี โดยเฉพาะปรัชญาตะวันออก พุทธ เต๋า เซน และยังศึกษาดนตรีพิณ กู่เจิ้ง และหมากล้อม

เป็นผู้ก่อตั้งสำนักกังฟู “เซบูคัง” และเป็นอดีตเจ้าสำนักเซบูคัง รุ่นที่ 1

นอกจากนี้ยังเป็นผู้นำกระบวนการทัศนเชิงบูรณาการ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่จากการค้นคว้าวิจัยการวิวัฒนาการยกระดับจิตใจมนุษย์ของปรัชญาโลกตะวันตก เพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตอย่างเป็นองค์รวมทั้งทางกายและใจด้วยวิถีบูรณาการ

เริ่มเขียนงานแนวภูมิปัญญาตะวันออก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 มีผลงานออกมามากมายเกือบ 70 เล่ม อาทิ มูซาซิบัต่ำพระจันทร์ มวยจีนเพื่อชีวิตที่ดีกว่า ความรักกับจอมยุทธ์ หนังสือซีรีส์ชุดมังกรจักรวาล หนังสือซีรีส์ชุดยอดคน หนังสือซีรีส์ชุดภูมิปัญญามุซาซิบัต่ำ มูซาซิบัต่ำพระจันทร์ หนังสือชุดไตรภาคบันทึกเนตรฟ้าใจวารี หนังสือชุดสุขภาพยอดคนมี 2 เล่มคือ เหนือมะเร็ง กับต้นตระกูลเคศาตร์เหนือวัย รวมถึงงานเขียนหนังสือเพื่อเป็นธรรมทานและครูบูชาทั้งหมดสามเล่มคือ “พุทธะอิสระ” “เต๋าของผู้รู้สีกตัว” และ “กรรมฐานของมหาเทพ” งานเขียนล่าสุดคือภาคต่อของนวนิยายมุซาซิบัต่ำพระจันทร์ที่จะมีออกมาทั้งหมด 5 ภาค มีออกมาแล้ว 2 ภาคคือ มูซาซิบัต่ำนิมมบรรพ : ภาคดิน (2562) และ มูซาซิบัต่ำนิมมบรรพ : ภาคไฟ (2562)

เป็นรองศาสตราจารย์ ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (เกษียณราชการ ในเดือนตุลาคม ปี 2559)

เป็นประธานและผู้ก่อตั้งชมรมมังกรธรรม

เป็นผู้ก่อตั้งสำนักมังกรฟ้า (Sky Dragon School) ที่ถ่ายทอดวิชากรรมฐานเนตรฟ้ากับวิชาเขียนสายวารี (Water Tradition) ที่บูรณาการการฝึกวิปัสสนากรรมฐาน ลมปราณ ไท้จิ ลมุนโพร และธาตุกายสิทธิ์เข้าด้วยกัน

ผู้ก่อตั้ง เพงเปาบ้านจัน ที่เป็นสื่ออิสระในโซเชียลมีเดีย

เป็นประธานและผู้ก่อตั้งกลุ่มธุรกิจ Nine-Oils Group

เป็นประธานยุทธศาสตร์วิชาการ สถาบันทิศทางไทย